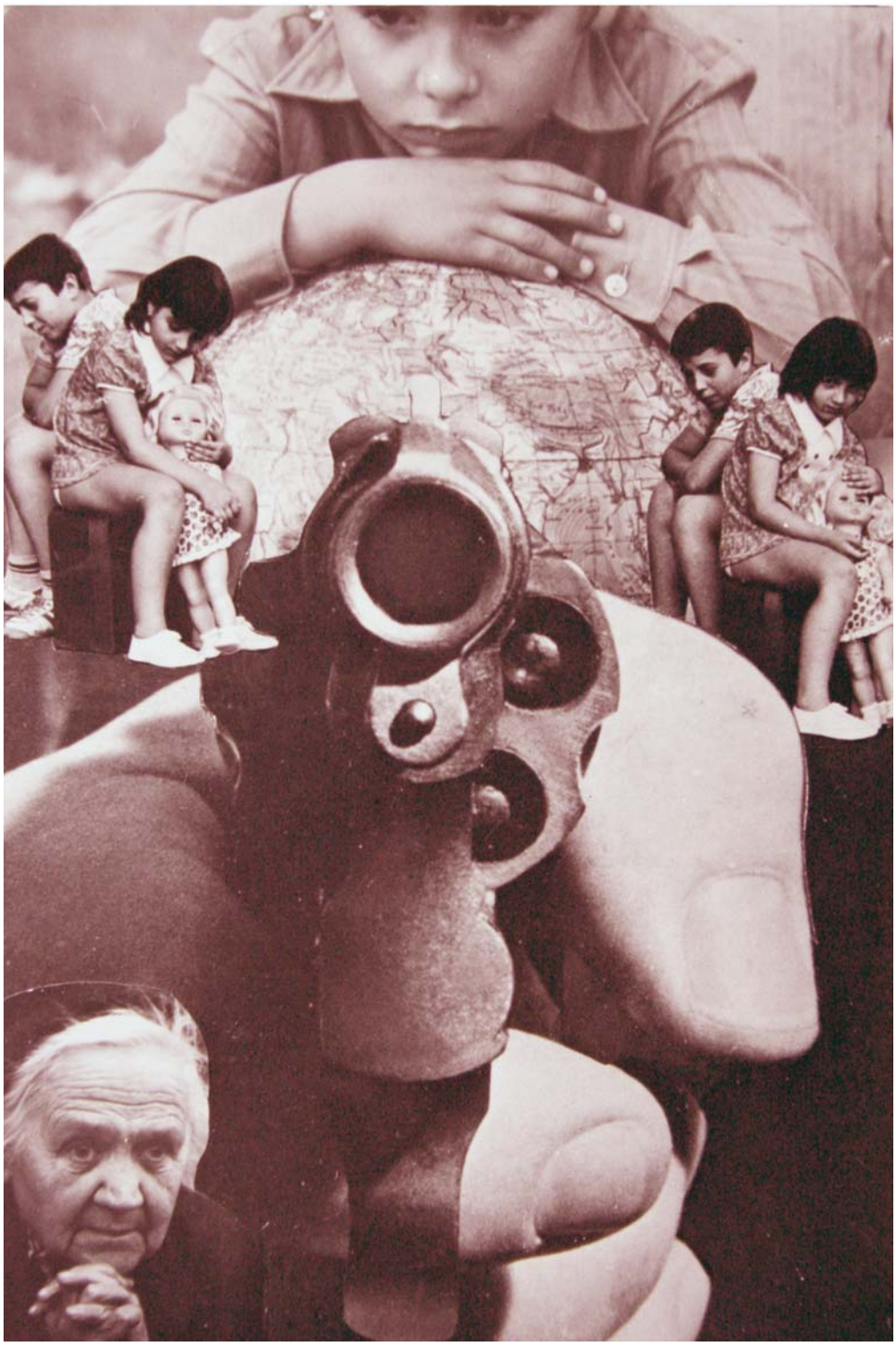
ProARME

Anul I ● Nr. 1 ● Aprilie 2009

Revistă trimestrială de cultură militară și patriotică

Patria este norodul, iar nu tagma jefuitorilor (T. Vladimirescu)

pag. 16

Regină şi reporter de front

pag. 9

Agonia Basarabiei

pag. 7

Actualitatea clasicilor

Cel dintâi argument

"România este prădată!"

Eram undeva, la o întrunire cu caracter ceva mai special, nimerit întâmplător, când cineva s-a ridicat în toiul discuţiilor şi, pe un ton răzbătut de o stranie disperare care parcă n-avea nici o legătură cu starea aceasta de pace aparent atotstăpânitoare, încă, a rostit răspicat cuvintele de mai sus. Un moment, s-a aşternut o linişte rece, grea, apăsătoare. Răstimp în care privirile tuturor celor de acolo – eram vreo opt-zece inşi – s-au duelat în reprize pe cât de scurte, pe atât de interminabile, parcă... Tensiunea a urcat brusc şi cu toate că nimeni nu a comentat ceva, cu toţii am ştiut în forumul nostru interior că individul avea perfectă dreptate. Şi se întâmpla acum ceva ani – am scris asta şi într-un roman, nu contează de pildă, a trecut fix un deceniu până la prima lovitură de tun a celui de-Al Doilea Război Mondial. Război care a surprins România (zic România şi nu armata română) la fel de inocentă şi de nepregătită pentru un „meci" de asemenea anvergură ca şi în 1914. Şi la capitolul armament propriu-zis (nu mai vorbesc de tactici şi de strategii teoretice), cât şi la capitolul cuvânt. Cuvânt scris, îndeosebi. Pentru că e cert: de când omul a învăţat să vorbească şi, mai ales, să scrie, cuvântul a rămas cea mai completă şi mai eficientă armă din câte există. Ofensivă şi defensivă în egală măsură, depinde de situaţie. La îndemâna noastră, dar şi a inamicului potenţial. Spun potenţial, deşi nu poate fi altul decât cel de ieri, de alaltăieri şi din toate timpurile.

Grafica: Octavian COVACI

în care –, când jaful poate că era văzut cu ochiul liber de toată lumea, dar sărăcia încă şi estompa cu succes faţa-i zbârcită cu fardul parşiv al cotcodăcelilor politicianiste: promisiuni ieftine ambalate frumos, numai bune de luat ochii prostimii. Pentru că din păcate asta este: prostimea a fost şi rămâne o tristă realitate a acestei naţii atât de dragă mie cât nici nu pot cuprinde-n imaginaţie, măcar. Prostime anesteziată cu aceeaşi iresponsabilitate (sau bine calculată schemă) ca mai ieri, cum că totul este OK, situaţia e sub control, nicio grijă, "viitor de aur ţara noastră are", vorba poetului. Ca atare, de ce nu mă miră deloc faptul că sforăim cu aceeaşi nonşalanţă ca întotdeauna, cu capul rezemat pe vraful de hârtii parafate, protocoale şi tratate ale alianţelor efemere?

Şi totuşi, dacă este ca istoria să se repete – şi se va repeta cu siguranţă! –, după o mare criză, urmează un mare război. Problema este când anume? După câţi ani? După crahul de la bursa din New York, din 1929, Hiena roşie (uneori brună, portocalie sau chiar albastră), închivărată şi schelălăitoare. Veşnic flămândă şi, tocmai de aceea, schelălăitoare. Şi cu cât mai inofensiv este schelălăitul ei azi, în vremurile acestea de dulce buimăceală, cu atât mai periculos este destinul pe care ni-l pregăteşte.

Prin urmare:

Nu ne vom umili pe la poarta nimănui cerşind subsidii şi făcând compromisuri ca să supravieţuim. Chiar dacă planul iniţial – acela de a ne sprijini pe toţi cei care simt româneşte, în ideea că aceştia, fie ei şi o sută sau chiar mai puţini, ar fi avut puterea, la o adică, să rupă un leu, măcar, din toată sărăcia lor, ca să facă posibilă tipărirea revistei ***ProARME*** – a căzut înainte de a încerca să-l punem în aplicare. Întrucât citind „ancheta" **Karolei Kim** de la paginile 16-17, am realizat că este deja prea târziu inclusiv pentru astfel de gesturi; pervertirea morală a tineretului nostru este ca şi realizată, ca atare, nemairămânându-ne decât onoarea, ca de atâtea şi atâtea ori în istorie, să ne facem noi înşine datoria. Indiferent de preţ! Datoria de a scrie, evident. De a lupta până la ultimul… cartuş (nu neapărat de imprimantă). Aşa cum am fost învăţaţi (la generaţia mea mă refer), educaţi, „îndoctrinaţi". Dar mai ales cum simţim astăzi, acum, în clipa de faţă. Anume că, în lupta pe viaţă şi pe moarte cu maeştrii efemerului, ai destructurării şi ai senzaţionalului ieftin, ai sclavizării întru deplina „rentabilizare exploatabilă" a puiului de valah, nici un strop de cerneală nu trebuie irosit de amorul artei.

Aşadar, zbor cât mai amplu şi mai îndepărtat, ***ProARME***!

Dumnezeu fie cu tine şi cu cei ce simt româneşte!

Bogdan DIDESCU
Târgovişte,
27 martie 2009

ProARME
Revistă de cultură militară şi patriotică

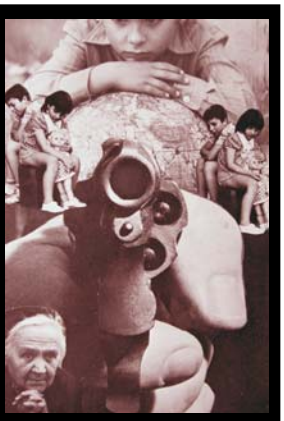
ISSN 2065-9903

Fondator: Bogdan DIDESCU
Redactori: Karola KIM
Marius VASILE
Tehnoredactare: Maria NEDELCU
Corectură: Rheea DELFI

Adresa redacţiei:
Oraş Fieni, str. Podişorului Nr. 8,
Jud. Dâmboviţa
Cod 135100

E-mail: *pro.arme@yahoo.com*
Telefon mobil: 0788.144.910

Foto: Gheorghe RIZEANU

Se permite orice reproducere cu citarea sursei. Răspunderea juridică aparţine semnatarilor articolelor. Manuscrisele nu se înapoiază şi nici nu se publică dacă nu sunt interesante din punct de vedere istoric, militar sau cel puţin literar. Sunt avute în vedere cu prioritate materialele culese deja în fontul *Times New Roman*, caracter 14, preferabil cu diacritice.

Dr. George COANDĂ

Ne mai trebuie, poate, un secol ca să ne dăm seama cine suntem

Interviu de Bogdan Didescu

Era în Târgovişte, pe la finele lunii iunie 2008, când am purtat acest dialog cu unul dintre cei mai cunoscuţi şi experimentaţi jurnalişti de sub Turnul Chindiei. Şi am ţinut să consemnez, ba mai mult, să deschid acest proiect numit *ProARME*, pe care-l visez cât mai trainic şi victorios, cu materializarea acelui dialog, nu pentru personalitatea care este – de altminteri, destul de contestată de unii bravi contemporani, mari maeşti în arta aruncării cu piatra –, ci pur şi simplu pentru vechea prietenie care, dacă ar fi să coborâm în timp, ne leagă de omul care, în ceea ce mă priveşte, mi-a deschis cel mai frumos orizont posibil într-un prăfuit oraş de provincie, cum mi se părea atunci fosta Cetate de Scaun a Ţării Româneşti. Se întâmpla exact acum 15 ani, într-o primăvară la fel de frumoasă şi de promiţătoare ca aceasta.

– Vă mai amintiţi, stimate domnule profesor George Coandă, împrejurările în care ne-am cunoscut?

– Întrebarea este, oarecum, sentimentală, pentru că, după atâţia ani de când ne cunoaştem şi împreună săvârşim fapte de cultură, de bună seamă că momentul acela îmi stârneşte şi amintirea unui om deosebit, care acum este undeva, hai să zic, în panteonul spiritelor târgoviştene. Cu mai bine de un deceniu în urmă, pictorul – şi poetul pe care l-am descoperit mai târziu – Ion Crăciun îmi vorbea despre un tânăr ofiţer din garnizoana Târgovişte, care avea darul picturii. Şi pe care aveam să-l întâlnesc la expoziţia de pictură a maestrului – cum îmi plăcea să-i zic – organizată în primăvara lui 1995 la Casa de Cultură a municipiului Târgovişte, unde, comprehensiv, cum îi era felul, îl invitase ca să expună alături de el pe... scriitorul şi jurnalistul care, astăzi, mă ia la întrebări.

– Exact aici vroiam să ajungem, la regretatul nostru prieten Ion Crăciun. Haideţi să începem dialogul nostru prin a-l evoca numai în câteva cuvinte pe acest „mare boier" al Cetăţii, cum l-a caracterizat cineva, odată...

– Poate că este bine zis şi un „mare boier", pentru că avea o largheţe a sufletului rar întâlnită. Eu, care l-am cunoscut foarte bine pe Ion Crăciun, l-am considerat în permanenţă, până la trecerea Styxului, un spirit foarte deschis către oameni. Era, de altfel, un generos în a înţelege oamenii, în a le întinde mâna. Dar, în primul rând, era un om pe umărul căruia puteai să-ţi apleci capul şi, uneori, să-ţi ostoieşti suferinţele sufleteşti, dacă pot spune aşa, nemulţumirile. Şi nu o singură dată am trăit alături de Ion Crăciun momente de adevărată sărbătoare spirituală. Pentru că era un om citit, chiar dacă nu avea facultate. Era un om care cunoscuse viaţa în toate rigorile ei cele mai neplăcute. Dincolo de aceste aspect însă a fost un pictor peste care nu se poate trece cu uşurinţă, cum se zbat cu ignobilitate unii şi astăzi. Încercau şi pe vremea când era în viaţă,considerându-l amator, pentru că vezi Doamne, nu era absolvent de „belearte". Pentru că această anatemă pe care i-au aruncat-o unii, anatema amatorismului, nu se aplică în cazul artiştilor autentici, indiferent că sunt pictori, muzicieni sau scriitori. Ai ceva de transmis umanităţii, ai un mesaj serios, ai har, eşti inatacabil, indiferent ce nume poartă criticul de conjunctură. Aici este toată povestea: ai sau nu ai har.

– În altă ordine de idei, domnule profesor, dar plecând de la acest „a avea sau a nu avea har", care este concepţia dumneavoastră vizavi de legătura dintre spiritul locului unde s-a născut un creator, cum era domnul Crăciun, şi opera acestuia? Există sau nu există o astfel de relaţie?

– O întrebare cu tâlc, care presupune chiar un studiu – legătura dintre creatorul de cultură cu locul în care s-a născut sau în care a trăit sau trăieşte. Şi, sigur, Ion Crăciun – ca de altfel, în parte şi marii artişti plastici Gheorghe Petraşcu sau Vasile Blendea – s-a afirmat şi a creat în Târgovişte, dar nu s-a născut aici. Părerea mea este că, dacă problema harului este înţeleasă de la sine, legătura între locul naşterii şi actul creator nu este una indisolubilă. Să fie clar. Pentru că te poţi naşte într-un loc, însă întâmplările vieţii te pot duce în altă parte, a doua zi după naştere sau la un an. Cazul meu, de pildă. M-am născut undeva în Ardealul de Nord-Vest, în vechiul Sălaj, acum în Bihor, dar în 1940, tatăl fiind regăţean din comuna Nucet, de lângă Târgovişte, a fost nevoit să plece în refugiu, practic să revină în judeţul său natal. Or, de

George Coandă (n. 12 oct. 1937), scriitor, ziarist, istoric al culturii şi civilizaţiei, geopolitician. Dublu licenţiat (istorie şi geografie), doctor în geografie/geopolitică la Universitatea din Bucureşti, fondator al Universităţii „Valahia" din Târgovişte şi al specializării „Ştiinţele comunicării", iniţiator al unor festivaluri naţionale şi internaţionale de orientare culturală, al unor ziare şi reviste, creator al ştiinţei umaniste „Geocivilizaţia", al primului dicţionar al acestei ştiinte, dar şi a noi genuri poetice (cosmo-poezia, poemul comentariu şi liriruna), autor, de asemenea, a peste 20 de volume de literatură beletristică şi ştiinţifică (*Spaţii de suflet*, 1985; *Geocivilizaţia românească*, 2002; *Istoria Târgovişte*i, 2005; *Cosmopoetica*, versuri, 2006 ş. a.), membru al mai multor academii, societăţi şi asociaţii profesionale, ştiinţifice şi de creaţie internaţionale.

Primăvara anului 1996, pe treptele Primăriei din Târgovişte. Pe rândul din faţă, cel mai scund, cu ochelari, este pictorul Ioan Crăciun, fost pilot de vânătoare în Al Doilea Război Mondial. Imediat în dreapta sa este celebrul economist de anvergură mondială Anghel Rugină, prietenul şi fostul său coleg de şcoală din tinereţe. George Coandă este primul din dreapta. Ceilalţi sunt personalităţi locale din administraţie şi presă. La ora de faţă, circa o treime din toţi aceştia, inclusiv Anghel Rugină şi Ion Crăciun, sunt deja amintire.

atunci şi până astăzi, eu nu ştiu cum arată această localitate unde m-am născut, deşi neamurile mamei mele, care era de origine ungurească – din familia Cengheri (Csengery), destul de cunoscută în Ungaria, a dat câţiva generali ai armatei maghiare, câţiva lingvişti – au rămas acolo, altele sunt la Cluj, o parte au dispărut, aproape că nici nu mai există. Iar alte rude care mai trăiesc sunt la Budapesta. Pentru asta, pe lângă alte vini, am fost urmărit şi anchetat de faimoasa Securitate.

Revenind la întrebare, opinia mea este că nu întotdeauna locul naşterii este esenţial în biografia unui creator de artă. În fond, viaţa te pune uneori în situaţii atât de neprevăzute, ca în cazul biografiei mele, că te trezeşti legat mai mult de locul unde ţi se nasc părinţii sau propriii copii, decât de acela unde te naşti tu însuţi. Din întâmplare.

– În fine, speram să putem comenta ceva legat de mitul acesta al căutării izvoarelor... Dar nu-i nimic, vom comenta raportându-ne nu la izvoare ci la însăşi locul revărsării lor, ca să spunem aşa; şi nu locul cât lumea aceasta a noastră de aici, de sub Turnul Chindiei, pe cât de mică, pe atât de meschină, de dezbinată şi chiar stupidă. Dar ca să nu fim absurzi, pe undeva poate că are şi motive. Vă rog să-mi explicaţi, domnule profesor, cum se întâmplă că omul şi scriitorul George Coandă, pe care, în cei peste zece ani de când îl cunosc – eu unul nu am auzit să fi făcut vreun rău cuiva –, să fie pe cât de respectat de cea mai mare parte a cetăţenilor urbei, pe atât de contestat de alţii, deşi nu mulţi, dar cu pretenţie de intelectuali subţiri, totuşi?

– Aş fi vrut să evit această întrebare pentru că, după ceea ce s-a întâmplat în decembrie 1989 în această ţară, când viziunea asupra relaţiilor dintre oameni a căpătat accente nebănite anterior, rebarbative, au fost indivizi care, nu ştiu încă precis datorită cărui fapt, m-au contestat. Există o vorbă: dacă nu eşti înjurat, nu exişti. Pe de altă parte însă, contestarea despre care vorbiţi a venit dinspre o anumită parte a unei intelectualităţi târgovişteneare, paradoxal!, îmi era datoare pentru afirmarea ei în lumea culturală. Mai ales în lumea literară. Nu mai spun de lumea culturală, în genere: pictori, muzicieni, folclorişti care, într-un fel, au trecut prin mâna mea, i-am popularizat în paginile ziarului la care am lucrat, cotidianul *Dâmboviţa*, vreme de 30 de ani, iată, o viaţă de om! Venind, însă, revoluţia, oamenii aceştia, dintr-un oportunism grosier, au încercat să se ridice, pe ce piedestal nu contează, aruncând în mine, şi în alţii ca mine, cu pietre. O parte dintre cei care m-au contestat au făcut-o fie din inconştienţă, fie pentru că au fost manevraţi de anumite interese mărunte, pe care nici ei nu şi le pot explica astăzi, cu atât mai mult cu cât în cărţile mele de poezie, după ce au căutat cu lumânarea, au descoperit cu uimire că nu am niciun vers dedicat „conducătorului slăvit" Nicolae Ceauşescu, consoartei sale sau partidului comunist. Şi nu că nu am vrut eu, ci întâmplarea a făcut să fie aşa. Normal, ceea ce publicam ca ziarist se referea la Nicolae Ceauşescu, la partidul comunist, la programul ideologic şi la programul de dezvoltare – cum era botezat – a complexului economico-social al României. Aceasta ţinea de regim, de faptul că presa făcea parte din acel regim, ţineau de anumite legităţi ale statului român socialist, subiect de drept internaţional recunoscut de ONU, nu?, sau, dacă vreţi, de ceea ce trebuia să faci ca membru al PCR. În orice caz, la ora de faţă, au mai rămas doar doi-trei care au ceva de zis, dar ei ar trebui să se uite cu sinceritate – dacă sunt în stare – în biografia lor, în loc să mă conteste. Am însă şi foarte mulţi prieteni. Unii au depăşit momentul contestărilor. Iar alţii pur şi simplu m-au înţeles. Am avut voinţa necesară de autodepăşire, dacă vreţi, intelectuală, profesională, politică. Am acum, ipso facto, alt înţeles al vieţii, al lucrurilor, care nu sunt chiar atât de rozbombon nici astăzi. Această nelinişte a unora faţă de ceea ce am făcut eu, mai ales că şi înainte publicasem masiv, iar unii dintre contestatori nu publicaseră niciun rând de carte, este explicabilă, la urma urmei, inclusiv prin invidie. Pentru că invidia la români este o boală străbună, de la Herodot citire. Aşa că au aruncat

cu pietre, dar pietrele acelea nu m-au atins, deşi mi-au dat de gândit, recunosc. De ce o fac unii dintre ei, m-am întrebat. Uită că ei înşişi – unii – au fost activişti culturali? Uită că aceşti activişti trebuiau să execute politica partidului comunist? Au uitat când veneau, parte dintre ei, în concursurile pe care le consemnam în ziar, cu montaje literar-muzical-coregrafice sau cu momente poetice dedicate regimului? La români, uitarea, ca şi invidia, este ca un blestem. Eu, însă, sunt împăcat. Şi îmi asum întregul trecut – şi intelectual, şi profesional, şi politic – pentru că nu mă pot ascunde după propriul meu destin. Alţii au, în schimb, această neinspirată atitudine de a se minţi pe ei înşişi, de a băga, precum struţul capul în nisip, de a ascunde trecutul sub preş. Dar trecutul apare întotdeauna, chiar şi după moartea ta, vezi cazul dosarelor de la CNSAS, aşa că este mai bine să ţi-l recunoşti. Cu atât mai mult cu cât ai conştiinţa liniştită că nu ai făcut rău nimănui, că, la urma urmei, ţi-ai făcut meseria într-un regim aşa cum a fost el. Asta este una. De fapt, ţine de istorie. Ceauşescu avea un fix, să creeze „omul nou" al „socialismului multilateral dezvoltat", alţii, astăzi, oportuniştii năpârliţi au acelaşi fix, să fabrice în eprubetă, precum un homunculus, ca într-o celebră povestire a lui Alain-René Lesage, un „homonoxux" capitalist şi nu al democraţiei autentice, de fapt un „homo homini lupus". Şi într-un caz şi în altul eşecul experimentelor politice a fost şi este ca şi asigurat.

– Spuneţi-mi, chiar cu riscul de a fi acuzat de fals sau de zadarnic patriotism, credeţi în viitorul poporului român? Şi dacă da, în ce condiţii?

– Întrebarea este extrem de delicată şi presupune un răspuns complex în momentul politic european actual. Poate şi mondial. Pentru că mai întâi trebuie să definim patriotismul. Or, este greu, la ora actuală, să dai o definiţie patriotismului. Chiar dacă de-a lungul istoriei i s-au dat, în funcţie de împrejurări, diferite definiţii. Ce ar putea fi, la urma urmei, ca să reducem la o idee mai simplistă, patriotismul? Cred că este iubirea de patrie. Trebuie să iubesc acest loc, Dumnezeu sau natura a vrut să vin pe lume aici şi acum ce să fac, să-mi contest locul naşterii, locul în care m-am educat şi format ca om? Ar fi o chestiune de imbecilitate să spui: nu iubesc România, pentru că am intrat în UE, acum iubesc Europa, suntem europeni. **Patriotismul nu este altceva decât respect, un respect sesizabil doar dacă-l trăieşti...** Şi pe care toţi suntem datori să-l avem în suflet faţă de locul naşterii noastre. În sensul acesta privesc eu patriotismul. Nu sunt un naţionalist exacerbat, dar nici nu pot afirma că sunt altceva. Dar iată că americanii, care cred că, după 200 de ani, încă îşi mai făuresc o naţiune, ei nu pot admite că nu-şi pot iubi America. Nu pot admite că Republica Statelor Unite nu este ţara *number one* pe planetă. Admit, egocentric, atât şi nimic mai mult: fără SUA nu se întâmplă nimic pe Terra şi în Univers. Dacă această naţiune în curs de formare consideră că este naţiunea numărul unu a lumii, şi îşi permite în numele acestui fapt să producă, inclusiv, cataclisme geopolitice pe planetă, trebuie să-i acuzăm pe americani că sunt naţionalişti sau extremişti? Este modul în care îşi manifestă iubirea faţă de drapel, faţă de stema lor, faţă de tot ce înseamnă SUA. Aceste sentimente naţionale efectiv există şi nu le poţi reprima. Pentru că fiecare încearcă să-şi ducă viaţa într-un cadru geografic, politic şi cultural dat de împrejurările istorice.

– Care se tot lărgeşte, se internaţionalizează, mai nou se mondializează ...

– În momentul în care marşăm să globalizăm lumea, trăim acut un fenomen foarte curios „pe invers"; există o extrem de puternică mişcare de creare a unor state naţionale pe întreg mapamondul. Fie şi cât „Ţara Liliput". Nu ştiu dacă statul român peste 50, 100 sau 300 de ani, va mai arăta aşa cum arată politico, geografic, din punct de vedere al frontierelor, astăzi. Greu de spus. Există mişcări teribile ale construcţiilor statale pe planetă. Popoarele, în schimb, nu pot dispărea. Asta este credinţa mea. Aşa că, nici poporul român nu va putea dispărea vreodată de pe planetă.

– Ca unul care zilnic, în ultimii cinci ani, aţi semnat un editorial în ziarul *Jurnal de Dâmboviţa*, nu o singură dată făcând aprecieri critice din zona geopolitică, dar nu numai, care este cel mai mare pericol pentru noi, nu neapărat ca stat, ca naţie?

– De cinci ani încoace, într-adevăr, susţin editorialul în *Jurnalul de Dâm-*

Vara anului 2007, la sediul Societăţii Scriitorilor Târgovişteni. Exact în centrul imaginii, cu părul alb, este pictorul **Marin Petre Constantin**, încadrat de **George Coandă** şi de poetul **George Duţă-Micloşanu** (cu pălărie de pădurar, între timp trecut la cele veşnice). Al treilea din dreapta imaginii este editorul **Mihai Stan**, preşedintele SST. Ceilalţi sunt doar o mică parte din cei peste o sută de membri cu carnet ai SST care lunar, în ultima zi de sâmbătă, se reunesc în mica, dar primitoarea sală de lângă Poarta Bucureştilor.

boviţa. Un editorial care nu se cramponează doar de elementul local. Sunt genul de ziarist căruia nu-i place să se cantoneze într-o anumită regionalizare sau provincializare. Chiar dacă îmi fac meseria într-un oraş din această ţară. Nici nu sunt de acord cu specialiştii în domeniu cum că există o presă centrală şi una locală. Este o falsă idee. În Occident, nu există asemenea discriminare. Depinde cum faci presă, ce comunici cititorilor, telespectatorilor sau radioascultătorilor, care este mesajul tău. Am încercat să depăşesc acest cadru. Strict referitor la întrebare, convingerea mea porneşte de la faptul că, în momente de vitregie geopolitică, poporul român a găsit resursele ca să reziste, să dăinuiască în istorie şi să se afirme. Sper că se va repeta această minune, în ciuda faptului că, în exterior, se pregăteşte aducerea la acelaşi numitor comun şi globalizator, chiar dacă România traversează o perioadă de tranziţie nesfârşită, s-ar putea să vină momentul să găsim resursa necesară să nu dispărem de pe harta lumii în acest colţ bântuit de furtuni al Europei.

– Dincolo de aceste generalităţi, în fond, vedeţi vreun pericol concret şi imediat în existenţa noastră ca naţie?

– Pericolul cel mare vine din noi înşine. Vine din modul în care noi înţelegem să ne construim existenţa; vine din zona politicului nostru mioritic, valah. Există ca un păcat originar: al urii dintre noi, al neîmpăcării cu noi înşine, cu destinul nostru. Avem o nelinişte şi uneori, vorba lui Eugen Simion într-un interviu pe care mi l-a acordat acum vreo zece ani, *istoria se grăbeşte, n-are răbdare la români*. Nu ştiu dacă această nerăbdare ţine de arderea etapelor, din punct de vedere al evoluţiei economice şi politice, sau de altceva. Cred că este mai mult o chestiune care ţine de modul nostru de a fi, de moralitatea noastră. Şi stăm prost la capitolul moralitate politică. Ne mai trebuie educaţie, ne mai trebuie o vreme, poate un secol, ca să ne dăm seama cine suntem, ce vrem, încotro mergem şi ce avem de făcut cu propria noastră viaţă. Nu doar 20 de ani. Silviu Brucan, care se închipuia profet, un fel de guru, de fapt, a dat cu oiştea-n gard. A greşit calculul. Dar poţi avea habar ce e-n mintea omului, ce misiuni avea de executat?

– Întrucât printre prietenii dumneavoastră se numără şi militarii, dincolo de faptul că aţi şi scris şi cunoaşteţi bine fenomenul militar, spuneţi-mi vă rog, mai are armata română vreun rol, vreo misiune istorică la ora de faţă când, iată, am intrat cu totul sub umbrele NATO?

– Am fost foarte legat, şi încă sunt, de oştirea românească. Şi ca istoric, şi ca geopolitician, şi ca om de cultură. Plus că mulţi dintre înaintaşii mei au îmbrăcat uniforma Armatei Române. Dar, dacă este să mă refer la ceea ce se întâmplă astăzi, apropo de Armata Română, am mai spus-o şi în editorialele mele cu tot curajul: este o chestie care ţine de bizar. Care vine dintr-un fel de obedienţă faţă de factorul politic extern şi care are de făcut jocurile sale geopolitice. Şi mă refer la UE şi la NATO, care au interesele lor în această parte a Europei. Este clar că se manifestă interese ale altora faţă de existenţa poporului român şi de ceea ce înseamnă apărarea noastră naţională. Adică nu este cazul să ne apărăm noi. În momentul în care am intrat în NATO, s-a spus, chiar şi s-au dat garanţii că va deveni umbrela noastră de securitate. Or, s-au întâmplat momente dramatice – de la intrarea noastră în NATO şi până în acest moment – vizând graniţele româneşti, iar oficialităţile de la Cartierul General al NATO de la Mons, Belgia, au spus că stop, pardon, nu au a se amesteca în treburile noastre cu vecinii şi trebuie să ne rezolvăm singuri problemele cu ei. Deci, în acest moment, s-a dorit ca Armata Română să nu mai fie ceea ce trebuie să fie într-un context încă defavorabil, geopolitic, României. Dar şi Polonia are, ca şi noi, o situaţie geopolitică foarte ingrată. Aceasta nu şi-a permis însă ceea ce ne-am *permis* noi, să reducă efectivele şi dotarea armatei la nivelul la care le-au redus românii. Niciodată România nu a fost destructurată militar aşa cum se petrec lucrurile astăzi. Armata României a fost întotdeauna Armata României, indiferent că a acţionat în campaniile agricole sau pe şantierele de construcţii ale patriei socialiste. Indiferent unde a fost chemată armata, ea a fost Oastea Ţării, scutul care era prezent acolo unde trebuia să fie, chiar dacă executa şi aceste salahorii care nu ţineau, neapărat, de ceea ce înseamnă instrucţia, educaţia şi cultura militară. Este o altă problemă. În acest moment – poate mă contraziceţi, dar pornesc de la ceea ce văd –, ca ziarist, constat că România nu are o armată capabilă s-o apere în momentele de criză. Criză care se anunţă la orizontul geopolitic al Uniunii Europene.

Atâta vreme cât ostaşul român se află pe fronturi îndepărtate (Irak, Afganistan), înseamnă că rolul armatei române nu a încetat să existe. Din păcate acest rol este pus în slujba altor interese decât în al celor naţionale. Luptăm alături de aliaţii americani, în principal în Irak, pentru a implementa acolo democraţia *made in USA*. Toată lumea ştie care e interesul, un fel de „secret al lu Polichinelle". Întrebarea e: de aproape cinci ani, de când combatem alături de aşa-zişii aliaţi din Occident, care este câştigul României? Nici măcar datoriile Irakului faţă de noi nu au fost plătite, iar pe americani nu-i interesează. Au şi declarat! Cu cinism. Atunci, ce căutăm pe aceste fronturi îndepărtate? Sunt convins că avem nevoie fie şi de o armată profesionistă, dar o armată reprezentativă, nu simbolică. O armată care să fie în stare să apere, repet, atât interesele poporului român, cât şi fiinţa sa naţională.

– În concluzie, domnule George Coandă, ca să încheiem cu o problemă relativ mai paşnică, spuneţi-mi vă rog, care este situaţia culturii, mai exact a literaturii române în actualele condiţii politico-economice, când strategiile se fac în funcţie de interesele clanurilor, unele cu caracter ocult, chiar şi mafiote, când sunt scoase la rampă nu valorile autentice, neapărat, cât lacheii de serviciu? Dar a celei târgoviştene? Mai întrevedeţi vreo speranţă?

– Aşa cum România se află economic, politic şi moral într-un moment de răscruce, tot astfel se află şi cultura română, inclusiv literatura şi, firesc, şi spaţiul cultural târgovişte an. Pentru că aşa este, există tendinţe mafiote nu numai în viaţa economică, şi să nu surprindă pe nimeni, şi în viaţa culturală românească. Anumiţi artişti (scriitori, plasticieni, muzicieni) sunt gonflaţi de anumite interese, iar valorile autentice, pentru că nu au cu ce-şi cumpăra locul în peisaj, sunt premeditat lăsate uitării. Unele chiar dispar tragic. Sper totuşi ca să trăim revirimentul dintr-un moment oarecum asemănător – cel de după Primul Război Mondial (al Reîntregirii, pentru români) –, deci, de după crearea României Mari. A fost o perioadă aceea de reidentificare a locului nostru în Europa şi de afirmări, o perioadă destul de fastă. Este adevărat că au existat şi mari corifei, pe care azi nu-i avem.

– Cum, nu-i avem pe Patapievici, pe Pleşu, pe... Liiceanu?

– Mă refeream la un Iorga, la George Enescu, la Arghezi, Blaga, Mircea Eliade... O galerie impresionantă, de aur! Se compară? Nu se compară. Sunt conjuncturali, oportunişti, duplicitari, egoişti. Şi-au arogat postura – cu care nu i-a investit nimeni – de procurori vituperatori. Dar eu cred că vom avea forţa să ieşim din această criză, tot aşa cum sunt convins că vor apărea şi marile cariatide care vor salva cultura română. Inclusiv la Târgovişte, sunt convins. Din acest loc atât de aparte, de miraculos, care i-a dăruit culturii române, cu deosebire literaturii, pe marii săi întemeietori moderni.

Prin natura împrejurărilor, România a ieşit victorioasă din Primul Război Mondial. Şi Reîntregită. Nu comentăm cu ce preţ, graţie căror compromisuri şi aşa mai departe. Spunem doar că a ieşit şi foarte… derutată. Incapabilă să valorifice victoria. Să-şi consolideze poziţia de Mică Putere a Balcanilor. De ce aşa? Citiţi articolul de mai jos, reprodus fragmentar, redactat de unul dintre cei mai destoinici ofiţeri ai armatei române de acum mai bine de 85 de ani şi veţi fi, oarecum, lămuriţi. Nu trebuie decât să citiţi, atât. Revista din care reproducem am cumpărat-o de la un bătrân anticar, din inerţie, nebănuind ce mare adevăr ascunde. Şi cât de repetabilă este istoria. Istoria, în primul rând, a învinşilor. (B. D.)

Către toţi cei ce simt româneşte

de maior Gheorghe Băgulescu

…Am câştigat unitatea teritorială, dar graţie uneltirei inamicului intern, zic cu zi pierdem unitatea culturală ce ne lega pe cei de aici cu fraţii din Banat, Ardeal, Bucovina şi Basarabia. *Propaganda inamicului intern – dezertorul şi asupritorul de eri, egal astăzi cu noi la cinste şi drepturi după lege, dar parvenit* de fapt *la a ne stăpâni şi încălca prin mişelie, coaliţia cu inamicul din afară, aur, bani şi iar aur – dărâmă zi cu zi colonadele ce susţin cupola Ateneului Român, pentru a le înlocui mâine cu arcul de triumf pe sub care Moscova şi Pesta va să defileze, cântând Internaţionala.* Nu le-a fost de ajuns că prin banii câştigaţi prin trădare ne-au cumpărat casele, pământul, ne-au ocupat oraşele, ne-au transformat cimitirele în casinouri şi teatrele în bănci, cu aceiaşi monedă ne insultă virtutea, ne laudă viţiul, cumpără sufletele celor slabi făcându-i coadă de topor în contra fraţilor, ne profanează morţii şi strămoşii, ne insultă pe cei rămaşi, ne batjocoresc purtătorii faclei şi cuvântului românesc. *Contrar sfântului principiu al democraţiei – pe care-l invocă numai atunci când le convine – ei, o infimă minoritate, ei, 90 la sută dintre cari 85* amnistiaţi*, aleşi dintre ei şi pentru ei fără ştirea lui Dumnezeu şi a poporului românesc, ei formează majoritatea parlamentului celei de a patra putere în stat, «presa» României întregite.* Ei au întins tentacolele acestei enorme caracatiţe până la Nistru şi peste Nistru, până la Tisa şi peste Budapesta, până la etajul al şaptelea în capitala României, până în vârful crucei credinţei strămoşeşti sau în adâncul sufletului neamului în mijlocul căruia trăiesc şi uneltesc. *Graţie intrigei acestei puteri*

La 1 ianuarie 1923, când apare ***Furtuna***, *revistă literară, artistică şi socială* editată în Bucureşti de Societatea Culturală „Vrancea”, între numeroşii ei colaboratori din mediul militar se afla şi colonelul **I. Manolescu** (publicist cunoscut în epocă, fondatorul revistei ***Răsăritul***, de la Chişinău, în 1918), alţi ofiţeri şi generali[1] regăsindu-se în Comitetul de onoare al Societăţii Culturale „Vrancea” alături de **N. Iorga**. Sunt cooptaţi şi artişti plastici cu nume rezonante, foşti combatanţi – cu carabina sau cu penelul – pe fronturile războiului mondial abia încheiat. Dincolo de conţinutul în genere, între care multă poezie (între noi fie vorba destul de slabă), dar şi memorialistică de război (ceva mai bună decât versificaţia), atrage atenţia articolul-manifest din deschiderea primului număr, semnat de maiorul **Gheorghe Băgulescu**, intitulat *Către Românii din cuprinsul României Întregite. Către toţi cei ce simt Româneşte*, pe care-l reproducem aici aproape integral.

Despre ***Furtuna***, *revistă literară, artistică şi socială* editată de Societatea Culturală „Vrancea” merită reamintit că se afla sub înaltul patronaj al **M. S. Regina Maria a României** şi a apărut doar în şapte numere. Director era publicistul **Vintilă Petrescu-Vrancea** (n. 1899, Odobeşti), fost colaborator, între multe altele, la ***Răsăritul***.

diabolice, noi cei de aici, de dincoace de Carpaţi, nu suntem pentru fraţii noştri iubiţi de dincolo decât nişte «străinepoţi de bragagii, armeni, ţigani, rămăşiţe uitate din exodul popoarelor de hoţi de cai etc. etc.» Iar cei de dincolo nu sunt pentru noi decât nişte «unguriţi», urmaşi de-ai lui Atila, corcituri de rasă mongolo-germanică, sau strănepoţi de-ai lui Basta şi nepoţi de-ai lui Mangra. Armata nu-i decât o ceată de sălbateci, teatrele naţionale varieteuri, varieteurile opere, operile ţigănie, societatea românească o mocirlă, biserica o erezie, sentimentul naţional ceva arhaic şi josnic, iar Ardealul nu-i decât o ţară autonomă. Ei au bani, au hârtie, au tipar, au de vânzare cinstea lor şi aur pentru a cumpăra cinstea altora. Iată elementele gazetelor lor. Critica lor zilnică ridică în slavă pe cine mâzgăleşte cu condeiul sau pensula pagini internaţionale, insultând în acelaşi timp operile de artă naţională ca fiind o «beltea dulceagă», tendenţioasă şi şovinistă, studenţimea română o ceată de huligani ce trebuie… împuşcată de armată, armata adunătură de sălbateci ce trebuie desfiinţată atunci când se opune invaziei lăcustelor în Basarabia sau Bucovina, premiaţii Academiei nişte scribi plătiţi, iar pictorii tricolori oarecari vopsitori de firme. *Şi noi toţi nedându-ne seamă de sufletul de necinste şi nelegiuire ce ne înconjoară, de intriga ce lago, Ioşka sau Iţic ne-o ţes, suntem târâţi de acest puhoiu în prăpastia pierzării.* Uitând ce-a fost rău în trecut şi principiul de a plăti cu aceiaşi măsură, am deschis tuturor braţele noastre pentru a-i îmbrăţoşa frăţeşte. Mulţi din ei însă folosindu-se de gestul nostru şi de faptul că le rămânea deschis drumul, s-au repezit să ne strângă de gât. Gestul lor e «vitejie», iar apărarea noastră «şovinism». *Abia are cineva curajul să ridice glasul pentru a demasca intriga, şi caracatiţa unei «oarecare prese» îl înăbuşe cu tentacolele-i murdare, îi sfarămă cinstea prin necinste, îi înlănţuie braţele prin izolare, îi otrăveşte răsuflarea prin miasme şi calomnii, pentru ca apoi să-l ademenească ori să-l distrugă.* Dar această caracatiţă mai insultă o ţară, şi atunci, datoria tuturor adevăraţilor cetăţeni ce cred în România Mare este de a răspunde la strigătul de alarmă. Noi nu putem deveni laşi în faţa laşităţii laşilor de meserie! *În fiecare colţ din România întregită organizaţi-vă, ridicând drept stâlpi de graniţă altare de cultură românească. Ţineţi legătura cu scriitorii români, ţineţi legătura cu focarele de cultură naţională, făceţi-ne cunoscută activitatea şi nevoile voastre pentru a ne cunoaşte mai bine, pentru a lupta uniţi, pentru a vă putea veni în ajutor, dejucând la timp tactica de* intrigă *şi* izolare *a inamicului.* Cu credinţa nestrămutată a unui Neam ce şi-a apărat timp de 18 secole patria contra inamicilor din cele patru vânturi – *Înainte!* /…/ *Înainte, Români!* Societatea de Cultură «Vrancea» vine să strângă rândurile în jurul culturii româneşti. /…/ Revista va fi constructivă, căutând să reclădească în acelaşi timp ceea ce publicaţiile lor cu nume constructiv ţintesc să dărâme… *Înainte, Vrânceni!* Voi nu vă faceţi decât datoria. Şi cu atât mai mult trebuie s-o faceţi astăzi, cu cât sunt atâţi care lipsesc de la îndeplinirea ei. Voi sunteţi datori să vă apăraţi «sărăcia şi nevoile şi Neamul». Obstacole numeroase vi se vor pune în cale: intriga, insulta, lipsa, batjocura şi tot arsenalul pe care fariseii îl vor mânui de sub abilul scut al presei ce palpită cu mâna în buzunarele altora. Dar voi sunteţi Vrânceni şi voi vă veţi întreba mai puţin de ce vor zice «Americanii» sau «Englezii» despre activitatea voastră şi veţi asculta mai mult glasul sfânt al pământului. Voi ştiţi că acei ce nu au noţiunea de Patrie, nu ştiu să o respecte în timp de pace după cum nu au ştiut să o apere în vreme de războiu. În ziua în care veţi fi atacaţi şi insultaţi mai aprig, să ştiţi că va fi ziua în care voi v-aţi făcut mai mult datoria[2].

(Reproducere din revista ***Furtuna*** nr. 1/ ianuarie 1923)

Sigla Societăţii Culturale "Vrancea"

1. Este vorba despre generalii **T. Moşoiu**, **C. Cristescu** şi **Mărdărăscu**, căpitanul dr. **Teodor Veber** ş.a.

2. Se înţelege că o publicaţie cu un program atât de franc exprimat – găsită azi cu totul din întâmplare la un anticar piteştean – nu avea cum să reziste prea mult pe tarabele din oraşele României Reîntregite, chiar dacă iniţiatorii ei avuseseră grijă să se pună sub umbrela regală. Prin urmare, după doar şapte numere nu se va mai auzi de ea. Ideile şi limbajul de aici însă vor prinde contur, şi încă mult mai dur, în organele partidelor de dreapta dintre care se detaşează net LANC-ul şi Legiunea Arhanghelului Mihail, la acea vreme în fază incipientă. (n. red.)

Gheorghe Băgulescu (n. 11 noiembrie 1890, Bagdat-Deduleşti, Brăila-25 noiembrie 1963, Menton, Franţa; prenumele apare uneori scris şi **George**), ofiţer de infanterie (promoţia 1912, Bucureşti), studii militare superioare în Franţa (1920), specializat ca vânător de munte, ajunge până la gradul de general de brigadă (1940), veritabil erou al Primului Război Mondial (rănit în luptă, noiembrie 1916), cavaler al ordinului „Mihai Viteazul" după lupta de la Oituz (vara lui 1917), membru al Societăţii Scriitorilor Români. În contact cu realităţile Japoniei încă din 1938, este numit ataşat militar şi ambasador al României la Tokio (1942-1945). Numele lui îl găsim în mai multe reviste ale vremii, între care ***Furtuna*** (1923, Focşani). În 1939 a publicat trilogia *Suflet japonez*, inspirată din viaţa Japoniei medievale, retipărită în 2004 de niponologul **Mihai Epure** (n. 1948) şi care a constituit o sursă de documentare pentru celebrul roman istoric de mai târziu *Shogunul*, al lui **James Clavel**. Mare amator de artă orientală, colecţionar autentic. Intuind ce-l aşteaptă în România înfrântă, după război a preferat calea amară a exilului, stabilindu-se în oraşul Menton, din Franţa, unde a şi murit. Câteva date biografice referitoare la el sunt consemnate în ***Buletinul militar al ofiţerilor şi subofiţerilor activi şi de rezervă din exilul românesc*** nr. 11-12/noiembrie-decembrie 1963.

Agonia Basarabiei

de colonel (rtr.) Constantin CHIPER

Sunt, iată, 91 de ani de la unirea Basarabiei cu România, în primăvara binecuvântată a lui 1918. Şi 65 de la pierderea ei... Ce ne va mai oferi ziua de mâine? Nu putem decât să sperăm. Şi, până una-alta, să ne reamintim.

Aşezat la confluenţa intereselor unor mari imperii, călcat timp de un mileniu de năvălitorii barbari dinspre est şi nord, apoi 500 de ani de imperiile vecine, poporul român s-a organizat la sfârşitul secolului al XIV-lea în trei principate. Astfel a reuşit să reziste tuturor acestor vicisitudini şi în epoca modernă să alcătuiască un stat unic şi independent. Treptat-treptat, cel mai mare pericol pentru integritatea şi independenţa poporului român a venit de la răsărit. Rusia ţarilor, cu o consecvenţă fără egal, utilizând războiul, teroarea, crima şi înşelăciunea, a înaintat spre vest. Moldova şiŢara Românească s-au aflat în mare primejdie după 1654, când Rusia s-a unit cu Ucraina. La începutul secolului al XIX-lea primejdia rusească a devenit şi mai ameninţătoare. Mai întâi Moldova, apoi şi Ţara Românească au intrat în planurile de cucerire ale imperiului ţarilor, care respectau testamentul unuia dintre cei mai mari vizionari oameni de stat ai secolului al XVIII-lea, ţarul Petru I, denumit de ruşi Petru cel Mare. El a vizat pentru sine şi pentru generaţiile următoare cucerirea Europei, exdinderea spre sud şi spre vest a imensei sale moşteniri, cucerirea Constantinopolului şi a strâmtorilor Bosfor şi Dardanele şi a ţărilor române care erau o piedică în calea planurilor sale.

Basarabia este o regiune istorică situată între Prut şi Nistru, parte a statului feudal românesc Moldova, constituit în anul 1359 sub domnia voievodului maramureşean Bogdan I (1359-1365), care a respins repetatele încercări ale regelui Ungariei de a-şi reinstaura supremaţia asupra Moldovei, pe care a stăpânit-o în anii 1352-1359, prin marca de la Baia (primul descălecat sub Dragoş Vodă şi urmaşii săi Sas şi Bâlc). Denumirea de Basarabia vine de la Basarab I, domn al Ţării Româneşti (1310-1352) şi a urmaşilor săi, care au alungat hoardele tătarilor de la gurile Dunării, consolidând graniţa de est. Denumirea iniţială – Basarabia – a sudului Moldovei s-a extins ulterior asupra întregului teritoriu dintre Prut şi Nistru.

Imperiul ţarist care atinsese linia Nistrului în anul 1792 (pacea de la Iaşi) a emis pretenţii asupra teritoriului Moldovei. Prin Tratatul de pace semnat la Bucureşti (1812), după încheierea războiului ruso-turc (1806-1812), Poarta Otomană, în scopul rezolvării propriilor ei interese, a cedat uşor - Basarabia- Rusiei, la data de 16/28 mai 1812. Evenimentele din Principatele Române : Revoluţia din 1848-1849, Unirea Principatelor Române în anul 1859 au avut un puternic ecou în rândul populaţiei româneşti din Basarabia, fapt ce a determinat autorităţile politice să impună întreruperea oricăror legături cu România.

Războiul Crimeei desfăşurat în anii 1853-1856, între Rusia pe de o parte şi Anglia, Franţa, Prusia, Regatul Sardiniei şi Turcia pe de altă parte, s-a încheiat prin înfrângerea Rusiei ţariste. Congresul de la Paris din 13/25 februarie-18/30 martie 1856 a hotărât cedarea sudului Basarabiei (judeţele Cahul, Ismail, Bolgrad) Moldovei, iar prin Tratatul de la Berlin din 01.06-01.07.1878, Congresul marilor puteri, dedicat adoptării măsurilor de încheiere a războiului ruso-româno-turc din anii 1877-1878, cele trei judeţe au fost reîncorporate la Rusia ţaristă. României i-a fost recunoscut statutul de independenţă şi două judeţe din Dobrogea au revenit României (Tulcea şi Constanţa).

Ştefan cel Mare şi Sfânt (1457-1504), unul din simbolurile Moldovei eterne

După ocuparea Basarabiei, Imperiul ţarist a depus mari eforturi pentru transformarea ei într-o provincie specific rusească, promovând în acest sens o politică antiromânească de rusificare forţată, de deznaţionalizare a populaţiei autohtone. În acest sens au încurajat emigrările românilor peste Nistru, în Caucaz, pe Volga şi în îndepărtata regiune scăldată de apele fluviului Amur, colonizând în schimb în Basarabia mulţi ruşi, ruteni, bulgari şi germani. Nu admiteau nici o şcoală românească. Statutul de gubernie a semnificat aplicarea legilor ruse, introducerea instituţiilor corespunzătoare, obligativitatea folosirii limbii ruse şi a alfabetului chirilic în administraţie, biserică şi şcoală. În anul 1867, în şcolile din Basarabia a fost interzisă limba română şi a fost impusă limba rusă. În pofida procesului de deznaţionalizare, colonizare, deportare şi teroare la care au fost supuşi locuitorii români din teritoriul

dintre Prut şi Nistru, ei şi-au păstrat limba şi obiceiurile, înscriindu-se în şuvoiul mişcării de eliberare naţională a popoarelor situate la periferia imperiului ţarist.

De la începutul secolului al XIX-lea mişcarea naţională a populaţiei româneşti s-a intensificat sub conducerea unui grup de intelectuali, precum Ion Inculeţ, Emanoil Gavriliţă, Alexandru Nour, Pantelimon Halipa, Constantin Stere, Ion Pelivan, Vasile Stroiescu, Ciugarin, Buzdugan şi alţii. La Chişinău s-a format şi a activat "Societatea Moldovenească pentru răspândirea culturii naţionale" şi a fost publicat ziarul "Basarabia." După revoluţia din 1905-1907 în Basarabia s-au afirmat trei grupări: cea radicală a studenţilor, a intelectualilor şi a boierilor moldoveni conduşi de P. Dicescu, care vor forma mai târziu Partidul Moldovenesc Democrat din Basarabia.

În ciuda opresiunii, populaţia românească a continuat să militeze pentru emancipare naţională, folosirea limbii române în şcoală, biserică şi administraţie. În obţinerea autonomiei teritoriale şi politice a Basarabiei şi apoi unirea cu România, ostaşii moldoveni au avut un rol important. Marele miting ostăşesc desfăşurat la Odessa la 18 martie 1917, la care au participat circa 100.000 de ostaşi moldoveni, s-a pronunţat pentru autonomia Ţării. Congresul ostaşilor moldoveni desfăşurat la Chişinău în perioada 20-27 octombrie 1917, a proclamat autonomia teritorială şi politică a Basarabiei cu aproape trei luni înainte ca Sfatul Ţării să proclame „Republica Moldovenească slobodă, de sine stătătoare şi neatârnată."

Exprimând voinţa întregului popor român din Basarabia, la 27 martie/9 aprilie 1918, Sfatul Ţării a votat actul Unirii cu Basarabia (86 de voturi pentru, 3 voturi contra 10 şi 36 abţineri). Declaraţia de unire a Sfatului Ţării al Republicii Democratice Moldoveneşti, suna astfel: „În numele poporului Basarabiei, Sfatul ţării declară Republica Democratică Moldovenească (Basarabia), în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor, de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama sa, România." La 3 martie 1920, Consiliul Suprem al Conferinţei de

ACTUL UNIRII
VOTAT DE SFATUL ŢĂRII
LA 27 MARTIE ST. V. 1918.

În numele poporului Basarabiei Sfatul Ţării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-şi hotărască soarta lor de azi înainte şi pentru totdeauna, se uneşte cu mama sa România.

Trăiască Unirea Basarabiei - cu România de-a pururi şi totdeauna!

Preşedintele Sfatului Ţării
ION INCULEŢ.
Vice-Preşedinte
PAN. HALIPPA.
Secretarul Sfatului Ţării
I. BUZDUGAN.

Actul Unirii Basarabiei cu mama ei România, votat de Sfatul Ţării la 27 martie (stil vechi) 1918

În numele poporului Basarabiei, Sfatul ţării declară: Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Dunăre, Marea Neagră şi vechile graniţe cu Austria, ruptă de Rusia acum o sută şi mai bine de ani, din trupul vechii Moldove. În puterea dreptului istoric şi dreptului de neam, pe baza principiului ca noroadele singure să-şi hotărască soarta lor de azi înainte şi pentru totdeauna se uneşte cu mama ei România.

Trăiască unirea Basarabiei cu România de-a pururi şi totdeauna!

Preşedintele Sfatului Ţării, ***Ion Inculeţ;***
Vice-preşedinte, ***Pantelimon Halippa;***
Secretarul Sfatului Ţării ***I. Buzdugan***

Pace de la Paris a recunoscut legitimitatea unirii Basarabiei cu România, iar la 20 octombrie 1920 a fost semnat Tratatul de la Paris dintre România pe de o parte, Marea Britanie, Franţa, Italia şi Japonia de cealaltă parte. Înaltele Părţi Contractante recunoşteau "suveranitatea României asupra teritoriului Basarabiei cuprins între frontiera actuală a României, Marea Neagră, cursul Nistrului de la gura sa până la punctual unde este tăiat de vechiul hotar dintre Bucovina şi Basarabia şi acest vechi hotar." Tratatul a fost ratificat de Marea Britanie la 14 aprilie 1922, de România la 19 mai 1922, de Franţa la 24 aprilie 1924 şi de Italia la 22 mai 1927. Japonia nu a ratificat tratatul.

În perioada 1918-1919, relaţiile româno-ruse s-au deteriorat, statul rus nerecunoscând unirea şi graniţele României. Folosindu-se de Internaţionala Comunistă (Comintern), URSS a pregătit o răscoală în 1924 în sudul Basarabiei la Tatar-Bunar, care treebuia să deschidă drumul intrării Armatei Roşii pentru a anexa Basarabia. Tot în anul 1924 (27 martie-2 aprilie) s-a desfăşurat la Viena, Conferinţa româno-sovietică privind unirea Basarabiei cu România, care a eşuat fiindcă delegaţia sovietică a refuzat recunoaşterea unirii Basarabiei cu România şi integritatea teritorială.

România şi URSS au aderat şi semnat la Paris, la 27 august 1928 Pactul Briand-Kellog, renunţând formal la război şi angajându-se să resolve orice litigiu pe cale paşnică. La 9 februarie 1929 România, Polonia, Letonia şi URSS au semnat la Moscova Protocolul în care se prevedea că Tratatul de la Paris va fi valabil între părţile contractante, inependent de intrarea lui în vigoare. Deşi între România, URSS şi alte state s-a încheiat o Convenţie la Londra, în zilele de 3-4 iulie 1933, relaţiile româno-sovietice în perioada interbelică au fost marcate de cererea insistentă a guvernului sovietic de a i se recunoaşte dreptul de stăpânire a Basarabiei. În cadrul diplomaţiei europene în anii 1934-1935, un loc important l-a ocupat crearea unui sistem de securitate colectivă, principalul promotor fiind Nicolae Titulescu, ministrul afacerilor externe al României. La 15 iulie 1935, Nicolae Titulescu a fost împuternicit de guvernul României să negocieze un tratat de asistenţă mutuală cu Uniunea Sovietică. La 21 iulie 1936, Nicolae Titulescu şi Maxim Litvinov (reprezentantul URSS) au încheiat un protocol de asistenţă mutuală. Schimbarea din guvern a lui Nicolae Titulescu la 29 august 1936, a determinat guvernul URSS să considere aceasta o schimbare a politicii externe.

Tendinţele revizioniste ale URSS şi Germaniei au condus la semnarea Pactului Molotov-Ribbentrop, la data de 23 august 1939 şi a Protocolului adiţional secret, al cărui punct 3 a afectat integritatea teritorială a României. O consecinţă directă a acestei înţelegeri a fost răstignirea poporului român, căruia i-au fost răpite de către URSS – Basarabia, Bucovina şi ţinutul Herţei, prin *Notele ultimative* din 26 şi 28 iunie 1940. Acestei crude agresiuni,

i-au urmat Dictatul de la Viena din 30 august 1940 şi Acordul de frontieră cu Bulgaria de la Craiova (septembrie 1940). Acţiunile tragice din vara anului 1940, a costat poporul român pierderea suprafeţei de 99.738 km pătraţi şi 6.821.000 de locuitori, pierderi datorate şi noncombatului armatei şi a deciziilor factorului politic, în frunte cu regele Carol al II-lea (opţiunea : "păstrăm statul şi cedăm teritorii").

După aceste tragice evenimente, autorităţile sovietice şi horthyste s-au dedat la acte de terorism inimaginabile împotriva populaţiei româneşti majoritare. Distrugere şi moarte au fost "binefacerile" aduse de Stalin şi Horthy în teritoriile răpite României. Ocupanţii n-au putut anula credinţa românilor în reunirea cu ţara, în triumful dreptăţii istoriei. Evenimentele din vara anului 1940 au dus la schimbarea politicii externe a României şi la apropierea ei de Germania. Alăturându-se Germaniei, România a participat la războiul contra URSS, conform Planului *Barbarosa*, din decembrie 1940. Armata română a participat alături de armata germană la luptele pentru eliberarea Basarabiei (22 iunie-26 iulie 1941) şi la celelalte operaţiuni militare din est. Populaţia românească i-a primit cu mult entuziasm pe ostaşii eliberatori şi a aprobat reinstaurarea administraţiei româneşti. România s-a alăturat la 23 august 1944 puterilor aliate, producând o schimbare radicală a situaţiei strategice în Europa de sud-est. În ziua de 24 august 1944, trupele sovietice au ocupat Chişinăul, iar câteva zile mai târziu au pus stăpânire din nou pe teritoriile româneşti oferite de Hitler prin Pactul Molotov-Ribbentrop. Conferinţa de pace de la Paris din anii 1946-1947 a hotărât ca frontiera româno-sovietică să fie cea instituită odată cu ultimatumul din 28 iunie 1940. Delegaţia oficială română, condusă de Gheorghe Tătărăscu n-a ridicat problema Basarabiei şi Bucovinei de Nord, motivând că aceste teritorii au fost reglate prin Convenţia de Armistiţiu din 12 septembrie 1944, atacând doar cererile de despăgubire formulate de puterile occidentale. Delegaţia română a semnat la Moscova un protocol care completa Tratatul de pace semnat la Paris în 1947, prin care preciza că Insula şerpilor intră în componenţa URSS. Mai mult, printr-un proces-verbal încheiat la 23 mai 1948, se afirma că Insula Şerpilor a fost înapoiată URSS, pentru-că în trecut ar fi aparţinut Rusiei.

...Basarabia "vinovată"

Românii din Basarabia au prins vremuri foarte grele după reocuparea de către URSS în anul 1944: obligativitatea limbii ruse, înlocuirea alfabetului latin cu cel slav, deportări, falsificarea istoriei, interzicerea relaţiilor cu România, efectuarea stagiului militar de către tineri şi repartizarea lor în producţie cât mai departe de casă pentru a uita obiceiurile şi tradiţiile româneşti şi a se încadra în marea familie a popoarelor sovietice. şi totuşi românii dintre Prut şi Nistru au supravieţuit prin conservarea cu dăruire, mai ales în mediul rural a datinelor, credinţei şi obiceiurilor strămoşeşti. Căderea imperiului sovietic în 1991 i-a determinat pe românii basarabeni să proclame independenţa deplină a Republicii Moldova la 27 august 1991, recunoscută de România. În prezent, românii din Basarabia se confruntă cu probleme grele de ordin economic, cultural şi politic, din care speră să evadeze cu ajutorul patriei mamă şi al organismelor europene.

Basarabia inocentă şi...

Dezvăluiri

Pe patul morţii, oamenii nu mint

de colonel (r) Aurel DRAGOMIR

În urmă cu aproape zece ani, pe când tot venea la Bucureşti, citat fiind în instanţele militare în legătură cu evenimentele de la Sibiu, din decembrie 1989, colonelul (r) Aurel Dragomir mi-a lăsat manuscrisul unei cărţi pe care, nu ştiu din ce motive, nu reuşise să o publice la *Editura Militară*. Am reţinut atunci, cu intenţia publicării în presa militară, două dintre capitolele referitoare la foştii săi şefi, cândva, poate şi prieteni: generalii Vasile Milea şi Ştefan Guşă. Al doilea capitol era intitulat, simplu şi direct, *Despre generalul Guşă*. Întâmplarea a făcut însă ca, de câte ori am planificat aceste capitole spre publicare în *Viaţa militară*, unde aveam senzaţia că se pretează cel mai bine, să intervină câte un impediment. Mi-am amintit de cartea colonelului Aurel Dragomir, cu deosebire de capitolul referitor la Ştefan Guşă, cu ocazia comemorării a 15 ani de la dispariţia generalului. Sper să citiţi fragmentul cu detaşarea celui care acum ştie deja ce şi cum în legătură cu revoluţia (sau cu lovitura de stat!) din decembrie 1989 şi, desigur, cu respectul cuvenit unui erou. (B. D.)

Cu toate greşelile inerente situaţiei create după moartea generalului Milea, atât cât am reuşit să apreciez, generalul Ştefan Guşă a condus impecabil armata română. Cât se putea conduce în acele condiţii. Şi-a asumat risc după risc. A luat pe umerii săi, pe propria sa răspundere, probleme foarte grele. Nu cred că sunt prea mulţi oameni cu tăria de a-şi asuma asemenea răspunderi şi responsabilităţi când devin capul oştirii şi chiar al naţiunii. Când nimeni nu mai are dreptul să dea ordine, dar toţi dau ordine. Când pe cei din jurul tău, pe care credeai că-i cunoşti, nu-i mai recunoşti. Sau fug în tabere diferite când te văd singur. Şi, ce-i mai trist, când realmente eşti singur.

Aş vrea să mă înşel, însă, din păcate, se pare că situaţia a fost mult mai dificilă. Indiferent ce spune unul sau altul, generalul Guşă rămâne primul general român care a întors spatele celor care au dorit să ne vină în "ajutor". şi când? Când se solicitase ajutorul. Se cunosc şi alte aspecte. Este uşor să le comentăm acum. Dar era foarte greu să iei decizii prompte în clipele de atunci. A fost inspirat că a lăsat să se filmeze "Noaptea generalilor". Nu cunosc scopul iniţial pentru care caseta s-a dat pe postul de televiziune. Din ea, Guşă a câştigat mult. Sunt de acord că, din punct de vedere strict militar, conducerea realizată de generalul Guşă este departe de arta şefului Marelui Stat Major. Totuşi, cel care semnează aceste rânduri n-are curaj să se uite în oglindă şi să spună că el conducea mai bine. Cu atât mai mult azi când realizez cât de concludente sunt problemele ridicate de Guşă la consfătuirea pe Ministerul Apărării Naţionale din 12 martie 1990. *În mod cinstit şi lucid*, raporta el, *trebuie să recunoaştem că situaţia din ţara noastră este, la ora actuală, deosebit de grea în multe domenii, dar cel pe care-l consider vital pentru viitorul României este domeniul militar. Este de netăgăduit şi foarte clar pentru orice om cinstit şi de bună credinţă că Armata a fost, în totalitatea ei, alături de popor. S-a desfăşurat un război radioelectronic şi psihologic după un plan diabolic foarte bine dirijat şi, din păcate, am impresia că el continuă şi azi şi vizează, cu precădere, armata.*

Din nefericire, în ultima perioadă a început o campanie de denigrare a armatei, încercându-se să se păteze onoarea ei. Este strigător la cer că se încearcă cu tot dinadinsul să fie găsiţi vinovaţi numai din rândul armatei. Nu neg că nu s-au produs şi incidente nefericite, dar ele au fost în mod sigur izolate şi în mod sigur provocate. Dar se pune întrebarea: Cine a tras de deasupra Palatului Regal? Dar din blocurile din faţa MApN asupra ofiţerilor şi soldaţilor? Armata? S-a urcat armata pe Palatul Regal şi a tras? Sau în atâtea locuri! Toţi teroriştii sunt curaţi ca lacrima şi... armata este de vină? În presă şi chiar la unele procese se fac fel de fel de invenţii. De ce? Cu ce scop? Nu, domnilor! Armata nu poate fi judecată decât de popor! De mamele, de fraţii, de copiii noştri, de morţii noştri, pentru că au fost destui şi în rândul armatei. În nici un caz de cei care au privit revoluţia din fotolii şi care, cu totul în afara trăirii evenimentelor, îşi permit acum să cântărească meritele sau vina armatei. Cu ce drept? În ce scop? Armata nu trebuie să fie obiectul politicii. Ea are altă menire. A avut şi are obligaţia legală, morală şi umană de a apăra ţara, integritatea ei. Personal, consider că nu este cazul ca armata să aibă alte obligaţii. De nici un fel! Apărarea ţării – asta-i raţiunea armatei! Dacă va fi cazul, alături de fraţii şi părinţii noştri, aşa cum au făcut-o şi strămoşii. Dar, domnilor, ne confruntăm cu multe probleme şi nu trebuie să ne facem iluzii. Ne vom lovi încă de multe greutăţi.

Relaţiile din cadrul armatei trebuie să fie altele. Bazate pe cinste. De apropiere, de camaraderie şi frăţie. De înţelegere, de demnitate şi respect reciproc. Sunt foarte multe probleme de rezolvat, dar avem obligaţia morală de a înţelege că nu toate se pot rezolva urgent. Că este nevoie să dăm dovadă de raţiune, de luciditate şi, nu în ultimă instanţă, de răbdare, de înţelepciune. Unele ţin de guvern, dar foarte multe trebuie să le rezolvăm noi. Este regretabil că, până acum, s-au făcut destul de multe greşeli. Le ştiţi, le-am simţit cu toţii. Să le îndreptăm cât mai repede. Suntem obligaţi şi putem să o facem. Armata a dat stabilitate Revoluţiei şi trebuie să dea stabilitate ţării. Este imperativul momentului. Poporul a avut şi trebuie să aibă încredere în organismul nostru militar. Pentru asta trebuie să fim uniţi. Să nu ne lăsăm dezbinaţi pentru nimic în lume. Să lăsăm pentru moment orice interese personale, mărunte! Trebuie să trecem la pregătire serioasă, la muncă asiduă pentru instruire, pentru a ne face meseria. Dacă vom da curs neînţelegerilor, dacă nu realizăm peste tot o unitate deplină, nu vom fi în măsură să păstrăm moştenirea lăsată de strămoşi,

plătită cu prea mult sânge. Ar fi nedrept, ar fi un mare păcat ca, mai devreme sau mai târziu, să ne condamne atât strămoşii, cât şi urmaşii, copiii şi nepoţii noştri că, în aceste momente grele, n-am fost în stare să ne unim, să dăm dovadă de raţiune şi de calm, de fapt, să ne iubim poporul şi ţara. Ar fi un blestem! Istoria nu ne-ar ierta.

Ce-a urmat? Se ştie! Târgu-Mureş, 19-21 martie. Generalul Guşă nu numai că a prevăzut ce se va întâmpla, dar a şi prevenit, concret, despre Târgu-Mureş. Cunosc problema din cadrul unei discuţii pe care am purtat-o la locuinţa sa din Bucureşti, cu câteva zile înainte de evenimentele din martie. În raportul înaintat ministrului apărării naţionale încă din 1992, mi-am permis aprecierea: *Nici pe departe nu-mi propun să fiu avocatul, apărătorul generalilor Milea şi Guşă. Cinstea ar fi prea mare pentru mine, iar ei nu au nevoie de aşa ceva. Faptele lor vorbesc de la sine. Fără a folosi metafore sau cuvinte patetice, cred că, dacă nu astăzi, într-un viitor foarte apropiat sau ceva mai îndepărtat, va trebui să le ridicăm câte o statuie celor doi generali*.

După publicarea documentului în presă am avut o discuţie, prin intermediul telefonului, cu Guşă. Era încântat, *nu atât pentru mine, cât pentru ăl bătrân* (generalul Milea – n. n.). În 1993, în preajma zilei sale de naştere, i-am trimis o scrisoare. Era un sprijin moral deosebit, ştiam că am pe cineva mai mare decât mine care ţine steagul sus pentru toţi. I-am scris şi despre cele câteva sute de pagini în care m-am referit la evenimentele din decembrie 1989. M-a sunat. Despre preocupările mele de a publica o carte m-a rugat să mai aştept. Mi-a spus că-mi va scrie şi el. Lunar, îl sunam pe Guşă. La Buzău, după numirea la comanda armatei, sau la Bucureşti. De fiecare dată, atât el, cât şi soţia şi fiicele îmi vorbeau optimist. L-am contactat telefonic pe 2 septembrie 1993. Apăruseră în presă multe ştiri privind precaritatea sănătăţii sale. De pildă, sub o fotografie a sa de la proces, am citit un comentariu: *Generalul Guşă în civil. În curând, îl vom vedea în costum de înmormântare*. Ceva ştiam. N-aş fi crezut că cineva poate scrie ce aveam sub ochi. La pagina 4 din *Evenimentul sibian*, anul III, nr. CXI, în interviul acordat, m-am referit şi la răspunsul său: *Se continuă cu războiul psihologic. Mulţi ne doresc moartea. Vor mai urla unii, dar ar trebui să ne întrebe şi pe noi dacă vrem să murim!*

Pe 23 decembrie 1993, eram de serviciu la Comandamentul Militar Teritorial Bucureşti. Am sunat la locuinţa sa din Bucureşti. Mi-a răspuns una din fiice. Fără a comenta ceva, mi-a dat-o la telefon pe soţia lui Guşă. A început să plângă. Mi-a spus simplu: *Nu ştim ce să mai facem. Este foarte grav*.

M-am speriat. Am sunat urgent la Buzău. Era în jurul orei 22.30. *Noroc, măi Aurică. Să ştii că la mine este destul de grav. Nu-mi cedează durerile. Nu mai pot sta nici pe scaun. Ai grijă*

Ştefan Guşă (17 aprilie 1940-28 martie 1994), fost şef al Marelui Stat Major al Armatei Române (1986-1989)

de tine şi de familie. La mulţi ani! M-am cutremurat. Generalul Guşă spunea, pentru prima dată şi singur, că nu mai poate.

În noaptea Anului Nou, l-am sunat din nou. Era împreună cu familia, în Bucureşti. Atât eu, personal, cât şi soţia mea am schimbat câteva cuvinte cu el. Deşi eram mulţumit că l-am sunat, m-a deranjat tonul descurajator. Nu mai era Guşă, cel pe care-l cunoscusem. Cel care pentru mine reprezenta un moral cât un munte. Pe 13 ianuarie 1994, la Spitalul Militar Central, timp de două ore şi patruzeci de minute, am reuşit să discut cu el între patru ochi. Pe patul morţii, oamenii nu mint. Nici cei care relatează asemenea momente nu-şi pot permite să mintă. Era imobilizat. Vorbea foarte încet. Era conştient de boală şi de final. Strângea din dinţi şi din pumni. Avea certitudinea că zilele-i sunt numărate. M-am străduit să-l încurajez: *Pui pariu cu mine că-n şase luni mă duc?* A dat să-mi întindă mâna. O mână subţire şi plină de urme de la perfuzii. Plângea întruna. *Aşa a vrut Dumnezeu! La unii le dă 100 de ani... Mie mi-a dat 54. Asta mi-a dat*.

Discuţia a fost prea importantă pentru a o rezuma în câteva rânduri sau chiar pagini. Cu lacrimi în ochi mi-a descris lucrările şedinţei Consiliului Militar Superior al Armatei din 14 decembrie 1993, la care au fost prezenţi preşedintele României şi consilierul prezidenţial, generalul-colonel Vasile Ionel. Guşă a acceptat că, în decembrie 1989, era foarte obosit, că în unele situaţii a fost nervos, dur. A rămas la părerea că a fost ferm, patriot, un ostaş devotat, dar că sub nici o formă nu a avut momente de slăbiciune, motiv care s-a invocat la schimbarea sa din funcţie. *Mă duc în mormânt cu două mari amărăciuni: nu mai vrea nimeni să recunoască faptul că s-a cerut ajutor ruşilor, iar eu m-am opus cu fermitate şi că am fost destituit abuziv deşi n-am ţinut niciodată de scaun. Militaru cu ai lui au destabilizat armata*.

Pentru a fi cât mai exact, i-am redat o declaraţie a lui Mihail Gorbaciov, făcută în 23 decembrie şi publicată pe ultima pagină a *Adevărului* din 25 decembrie 1989: *MOSCOVA – Deschizând şedinţa de sâmbătă a celui de-al II-lea Congres al Deputaţilor Poporului al URSS, Mihail Gorbaciov, secretar general al CC al PCUS, preşedintele Sovietului Suprem al URSS, i-a informat pe deputaţi asupra situaţiei din România. Frontul Salvării Naţionale* – a arătat el – *a apreciat că, în legătură cu lipsa de muniţie, este necesar ajutor de peste hotare. Cu toate acestea* – a declarat Gorbaciov –, *şeful Marelui Stat Major al Armatei Române a precizat, ulterior, că armata controlează situaţia din ţară şi nu are nevoie de nici un ajutor. Conducătorul sovietic a anunţat că URSS întreprinde măsuri de ajutor umanitar pe linie guvernamentală şi a organizaţiilor obşteşti. Ambasada sovietică la Bucureşti menţine contactul cu Frontul Salvării Naţionale.*

În discuţia testamentară (am scris corect – testamentară) pe care am avut-o cu generalul Guşă, mi-a spus că este posibil să rămân printre puţinii dintre cei care cunosc lucrurile în mod concret şi nu sunt laşi. Îmi voi respecta cu sfinţenie cuvântul pe care i l-am dat şi voi scrie. *Mult a fost, puţin a mai rămas*,

au fost cuvintele lui aproape de despărţire. Mi-a mai cerut să le spun tuturor *ce şi cât am ştiut, ce şi cum am făcut, că aceia care vorbesc prostii n-au fost puşi în situaţii-limită. Să ţii minte,* ***situaţii-limită nemaiîntâlnite, imposibil de prevăzut****. Cei care ne acuză sunt nişte ticăloşi! Cunosc adevărul, dar vorbesc ce nu trebuie*.

A continuat cu ce a făcut la Timişoara, apoi la Bucureşti şi care i-a fost soarta ulterior. S-a referit la unii dintre foştii săi colaboratori, la comportarea, atitudinea şi caracterul acestora, la luptele de culise pe care el nu le-a intuit şi nici nu le-a luat în seamă, dar care puteau să ne fie fatale. Despre mine, mi-a redat aprecierea unui general, apreciere făcută şi în prezenţa sa: *La Sibiu, totul se datorează lui Dragomir. Noi, cei de la Bucureşti, am ajuns prea târziu*. M-a îndemnat să public în presă scrisoarea pe care i-am trimis-o generalului încă din 1992. Mi-a adăugat: *Acesta a luat grade şi funcţii cu polonicul. Acum vorbeşte ce nu trebuie. În decembrie 1989, era planificat la somn tocmai când era mai greu, când se primeau şi se transmiteau ordinele ministrului apărării naţionale. Atunci n-a avut sarcini nici cât un caporal. Astăzi, face pe deşteptul. Ruşine!*

Discutând, şi-a adus aminte de un ofiţer superior de la Şcoala militară "Nicolae Bălcescu" şi despre care avusesem o discuţie la minister. I-am raportat din nou ce se întâmplase. Ofiţerul respectiv era, aparent, foarte conştiincios şi disciplinat. În realitate, era un intrigant. Păreri, opinii avea numai după consumarea faptelor. În vara anului 1989, mi-a spus că la Marele Stat Major este o reclamaţie la adresa şcolii (bineînţeles că-l viza, în primul rând, pe comandant). După câteva zile, mi-a solicitat o permisie *pentru a merge la Bucureşti şi a aduce şi xerocopie după sesizare, care se găseşte deja la un coleg de-al meu*. A inventat credibil. A mers, dar a venit cu mâna goală. L-am sunat pe Guşă. *Măi, dar bine-ţi face. Cine este ticălosul acesta? De când ştii? Nu e nicio reclamaţie, nicio scrisoare. Mâine să vii la mine*.

M-am dus. Peste un sfert de oră m-a certat că m-am consumat pentru o pură invenţie. *N-a reclamat nimeni şi nici nu avea ce. Ăsta trebuie trecut în rezervă. "Lăsaţi-l în pace. Timpul va face dreptate". Mă duc la tovarăşul ministru şi-i raportez să-l mutăm din garnizoană sau cel puţin din şcoală. E un vierme, e unul din cei care te-au cântat şi imediat ce-ai mers la Sibiu*. N-am vrut să-i spun numele. *Da, măi Aurică, ai greşit. Trebuia să scapi de el. "Da, domnule general, dar Nicolae Iorga spunea că «cineva te urăşte totdeauna după mărimea păcatului pe care i l-ai descoperit». Eu i-am descoperit şi îi ştiam unele păcate. Pe 2 şi 3 februarie 1990, făcea anchete printre elevele şi ofiţerii-femei, ameninţându-le că cele care plâng după comandant înseamnă c-au fost amantele lui". Este un nenorocit. O să-l bată Dumnezeu. Acum să-l laşi în pace.*

Venind soţia, mi-am cerut permisiunea şi am plecat. I-am raportat că-l voi mai vizita. Am încercat câteva zile la rând, până să plece la Viena. A fost imposibil...

Ultima dată l-am văzut în dimineaţa zilei de 30 martie 1994, la Rotonda de la Cimitirul Militar Ghencea. Am prezentat condoleanţe doamnei Guşă şi celor două fiice. Pe el l-am salutat. N-a mai putut să-mi răspundă... După moartea sa, înşişi revoluţionarii au cerut ridicarea unei statui în memoria generalului Ştefan G uşă. Ce va urma? Vom vedea! Va consemna Istoria. (În urma redeschiderii dosarului *Timişoara*, generalul Ştefan Guşă a devenit *statuie cu dosar penal*, cum inspirat scria colonelul Vasile George în *Observatorul militar*).

Armele românilor

De la falx la bomba atomică

✍ **Zalmo de Gikos**

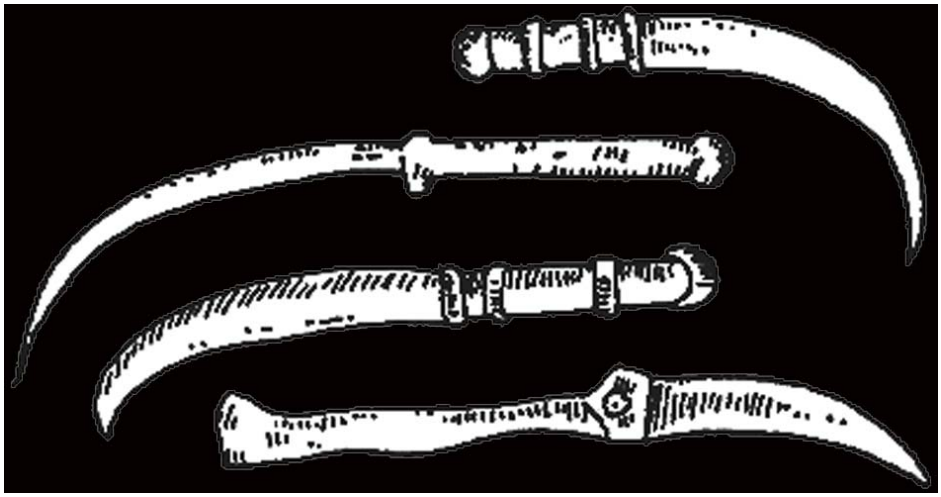
Suntem perfect de acord cu teoreticienii care susţin că armele de luptă ilustrează în cel mai direct mod gradul de civilizaţie a unui popor la un moment dat. Şi este suficient să ne gândim la ceea ce reprezintă în lumea de astăzi o ţară precum SUA, ce a reprezentat Germania nu mai târziu de acum două-trei sferturi de veac, Anglia secolului al XVIII-lea, mai în jos Franţa, Spania şi tot aşa, până în Roma antică şi dincolo de ea, în Egiptul faraonilor. Noi însă ne vom cantona în spaţiul carpato-danubiano-pontic, pe considerentul că măcar istoria patriei noastre dacă am cunoaşte-o cum trebuie şi ar fi suficient pentru a nu ne mai simţi atât de frustraţi când se întâmplă să scoatem nasul în lume, în Europa aceasta atât de egoistă şi de neprimitoare, de la o vreme. Ne vom limita, mai exact, la armele pe care le-au mânuit, la vreme de cumpănă, dar nu numai atunci, părinţii noştri, părinţii părinţilor noştri – ca să-l parafrazăm, oarecum, pe Marele Ştefan – şi tot aşa, până în negura vremurilor. Care părinţi nu au fost nişte simpli plugari, ciobani sau slugi umile pe la curţile grofilor, ci în primul rând soldaţi au fost. Altminteri, pe Columna Traiană, ca să luăm exemplul cel mai la îndemână şi, ce-i drept, convenabil, dacii ar fi fost reprezentaţi doar secerând grâul; eventual, aşezându-l la picioarele cuceritorului. Nicidecum arătându-i tăişul sabiei sale curbe, teribila *falx daciae*. Sau *falx dacorum*... Prin urmare, deschidem această rubrică, pe care ne-o imaginăm cât mai bogată şi, în acelaşi timp, atrăgătoare, cu "istoria" falxului, arma de bază a strămoşilor noştri geto-daci. Ca, într-un final, etapă după etapă, să ajungem şi la povestea bombei atomice româneşti care, se pare, nu a fost doar o simplă şi naivă ambiţie a lui Nicolae Ceauşescu, ci un proiect destul de îndrăzneţ şi periculos de vreme ce şi acesta a contribuit la grăbirea execuţiei lui în sfânta zi de Crăciun a anului de graţie 1989.

1. Falxul

Mai întâi de toate, ce este falxul?

De forma unei lame de coasă, numai că mai pregnant încovoiată pe treimea dinspre vârf şi mai fină, cu o lungime în medie de până la 75 de centimetri şi prinsă într-un mâner din lemn sau os, suficient de solid şi de lung încât să permită mânuirea cu ambele mâini, falxul (din latinescul *falx daciae*) a fost, se apreciază, arma de bază a infanteristului dac din prima linie de atac, alături de sica, acel cuţit lung mult mai cunoscut, de asemenea curbat, dar – spre deosebire de falx – cu tăişul pe arcul exterior. Specialiştii armurieiri susţin că acea rezultantă perfect calculată între greutatea, lungimea şi raza de curbură confereau falxului, atunci când era mânuit de un profesionist, o eficacitate totală împotriva inamicului pedestru, dar şi a călăreţului, cele mai vulnerabile zone fiind ligamentele picioarelor, membrele în general şi îndeosebi capul, indiferent de protecţia asigurată prin jambiere metalice ori din piele, de coif sau scut. Un luptător instruit, cu forţă medie, putea reteza dintr-o singură lovitură piciorul sau gâtul adversarului, iar vârful curbat ca un cioc de şoim putea perfora chiar şi clasicul scut roman, fapt ce i-a determinat pe meşterii armurieri de la Roma să adopte măsuri de protecţie suplimentare echipamentului militar al legionarilor din liniile care primeau primul şoc al bătăliei cu dacii. Însuşi marele Traian avea să consemneze câteva rânduri „inspirate" de această redutabilă armă de secerat războinici, afirmând tranşant: „Soldaţii mei încercaţi nici nu se mai sinchiseau de loviturile de săgeată ale dacilor, după grozavele răni care le-au fost pricinuite de săbiile încovoiate ale acestora". Ideal pentru tăiere şi spintecarea de sus în jos şi/sau laterală, mai puţin pentru împungere, în funcţie de „firmă", de gradul de prelucrare, respectiv de potenţa financiară a posesorului, falxul putea fi mai rudimentar, precum cosoarele clasice ale tăietorilor de trestie din Delta Dunării, dar şi finisate la extrem, cu mânere prelucrate artistic, cu şanţuri de scurgere a sângelui incizate în lamă şi cu incrustaţii aplicate în scop pur estetic şi îndeosebi sacru.

Armă prin excelenţă aflată în dotarea luptătorului danubian, deşi au fost identificate mai multe exemplare, în majoritatea lor foarte deteriorate, în mormintele descoperite şi exploatate arheologic pe întreg teritoriul ţării noastre, falxul este evidenţiat relativ desluşit pe monumentele închinate victoriilor romane în războaiele cu dacii (Trophaeum Traiani de la Adamclisi şi, îndeosebi, celebra – pentru noi – columnă din Forumul lui Traian, de la Roma), deci în secolele I şi al II-lea e.n. Ca după aceea să apară şi pe alte monumente, inclusiv pe monedele imperiale bătute în secolele II-III e. n., drept dovadă că fiind o armă eficace pentru orice războinic, a fost fie asimilată fie, mai degrabă, având în vedere că, o dată cu ciocanul, la cald), modelarea, ascuţirea, călirea (arta supremă pentru orice săbier) şi toate celelalte procedee speciale care intră în algoritmul făuririi unei arme de luptă profesioniste, cum i-am spune astăzi, deloc simple şi la îndemâna oricărui fierar, nu se deprind într-o singură generaţie. În ce ne priveşte, nu vom insista mai mult decât este necesar în a vă stârni curiozitatea vizavi de această armă "naţională" a dacilor şi, indirect, a noastră, cu atât mai mult cu cât în ultima vreme s-a format un fel de cult pentru geto-daci, materialele referitoare la istoria lor fiind

învinse, unităţile de luptători daci au fost nevoite să mărşăluziască în colbul glorioaselor armate imperiale, aceştia au rămas credincioşi specialităţii lor.

Conform cercetătorilor preocupaţi de acest subiect, printre primele reprezentări grafice ale falxului pe actualul teritoriu al României este blocul de piatră de var descoperit la Grădiştea Muncelului şi păstrat la Muzeul din Deva, iar cea mai îndepărtată semnalare în spaţiu este cea de pe piatra funerară a tribunului Claudius Menander, din castrul Cohortei Primae Aelia Dacorum, undeva pe teritoriul actualei Scoţii. Pe lângă piatra tribunului Menander, tot în imensitatea insulei britanice au mai fost descoperite inscripţii şi reprezentări grafice de ordinul zecilor ale falxului şi frunzei palmate, alt simbol din arealul carpatic, lăsate de soldaţii de origine dacă.

Revenind la istoria falxului, mai mult ca sigur concluzionăm că printre maeştrii armurieri din Apuseni şi din afara arcului carpatic exista un anume secret al „fabricării" transmis din generaţie în generaţie, aidoma făuritorilor de *katana*, nu mai puţin temuta sabie a samurailor Japoniei medievale. Martelarea (baterea din ce în ce mai diverse şi mai documentate, centrate inclusiv pe subiectul nostru. În acest sens vă recomandăm, între altele, materialul ilustrat publicat pe site-ul *http://www.sarmizegetusa.net*.

În sfârşit, să mai spunem că acum, când se face atâta tapaj cu brăţările dacice din aur masiv, ieşite dintr-o dată la iveală din măruntaiele pământului străbun ca să ajungă piese de grea contrabandă pe întreg mapamondul, concluzia este că o ţară atât de bogată ca Dacia avea şi o armată capabilă să-i apere acea bogăţie. Că, într-un final, mare parte din ceea ce istoria şi legendele au numita fabuloasa „Comoară a regelui Decebal" a fost descoperită prin trădare, confiscată imediat şi dusă la Roma, ca să resusciteze tezaurul imperiului muribund şi să hrănească vreme de câteva luni plebea hămesită, veşnic pusă pe răscoale, aceasta este o altă problemă.

Important pentru noi, ca militari, rămâne, printre altele, această grozavă armă care este falxul, ideea de luptă până la sacrificiul suprem şi, nu în ultimul rând, mândria unui trecut atât de glorios, deşi neexploatat, încă, la adevărata sa dimensiune.

O întrebare, 12 răspunsuri

Adio, dragoste de ţară!

Karola Kim, *ProARME*: Ce părere ai despre armată? (Eventual, despre... armata română)

Bogdan Ţuţulea (Colegiul Naţional *Ienăchiţă Văcărescu*, Târgovişte): Am o părere foarte proastă! Pentru că, săracii oameni sunt chinuiţi, zic eu, fără rost. În general, superiorii fac abuzuri şi îi umilesc pe soldaţii de rând. Cred că armata ar trebui să pună accent pe logistică şi să nu mai înroleze prostănaci. Aş putea să menţionez şi faptul că sunt foarte fericit că nu mai sunt obligat să fac armata.

Alexandru Radu (Colegiul Naţional *Constantin Carabella*, Târgovişte): Armata, în cazul bărbaţilor, e "chestia aia care te face bărbat"; bau-baul cu care tatăl te ameninţă atunci când eşti mic: "Faci tu mizerie acum, nu îţi aranjezi hainele cum trebuie, dar o să vezi cum e în armată!". Acum sunt sigur că nu o să mai văd cum este în armată, pentru că o carieră militară nu îmi doresc. În cazul femeilor... Ei bine, e "chestia" prin care arată faptul că pot fi egale cu bărbaţii nu numai din punct de vedere intelectual. Cât despre armata română, este cea pe care probabil că o meritäm: în unele cazuri coruptă, cu o tehnică nu tocmai avansată, dar cu siguranţă gata de schimbare. Sau nu?

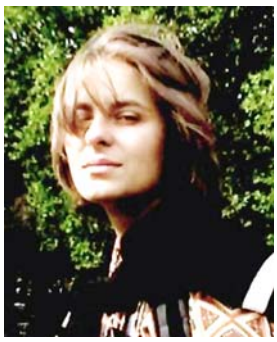

Synthia Albulescu (Colegiul Naţional *I. C. Brătianu*, Curtea de Argeş): Armata română este foarte bine pregătită. De aceea vin şi mulţi străini pentru a se antrena la noi. Datorită pregătirii lor intensive, românii sunt acceptaţi şi în taberele americane, dar, din păcate, ei nu sunt apreciaţi la adevărata lor valoare, fiind plătiţi mult mai puţin decât străinii. Cu toate că sunt expuşi aceloraşi pericole. Tinerii ar trebui să fie stimulaţi să intre în armată cu un salariu mai mare, care să fie pe măsura muncii care trebuie depusă.

Daniel Nicolae (pseudonim, Bucureşti, student): Din moment ce armata este, în continuare, conform sondajelor de opinie, instituţia în care populaţia României are cea mai mare încredere, responsabilitatea care vine odată cu acest capital de imagine obligă conducătorii armatei să acţioneze întotdeauna în cadrul legal şi în interesul cetăţenilor.

Alexandra Antal (Liceul Teoretic *O. C. Tăslăuanu,* Topliţa, jud. Harghita): Nu sunt foarte documentată, dar în general nu am o părere foarte bună despre armată. Mi se pare un pretext ca să le dea de lucru tuturor lingăilor şi să cheltuie o gramadă de bani aiurea. Aş vrea să am o părere mai bună, dar nu. Ah... şi nu înţeleg, ce caută armata română prin Irak? Sau unde mama naibii i-au mai zis americanii lu' Băsescu să o trimită!... Oricum, având în vedere în ce lume trăim, nu ştiu cum s-ar putea fără armată. Cam asta ar fi. Dar atâta vreme cât o să fie războaie, o să fie şi armată. Că-mi place mie, că nu.

Ştefan Baghiu (Colegiul Naţional *Petru Rareş*, Piatra Neamţ): Ştefan Baghiu crede că armata e bună pentru alţii în afară de el. Iar, mai exact, despre armata română, nu ştiu ce să zic. Probabil că acum nu mai există aşa ceva. Armata română nu mai are identitate decât la parade.

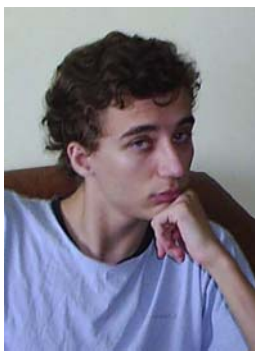
Vlad Iosif (Colegiul Naţional, *Constantin Carabella*, Târgovişte): A fi ofiţer în armată este o mare onoare. Sau cel puţin era. În momentul de faţă, nimeni nu mai intră în armată din dragoste de ţară, ci doar pentru banii pe care îi primeşte.

Adrian-Cătălin Barstan (Colegiul Naţional *I. M. Clain*, Blaj, jud. Alba): Nu putem schimba trecutul, însă am putea îmbunătăţi prezentul şi, mai ales, viitorul. Având în vedere situaţia mondială actuală pot afirma puternic faptul că fiecare stat trebuie sa aibă propria armată, propriul mijloc de apărare. Însă dacă privesc trecutul, observ faptul că, de exemplu, Primul Război Mondial şi Al Doilea Război Mondial nu au făcut decât să aducă moarte printre semeni, dovedind astfel încă o dată o încălcare gravă a drepturilor omului. Nu neg faptul că disciplina şi instrucţia impusă soldatului are efecte benefice, dar când acesta este învăţat să ucidă alte fiinţe umane cât mai eficient, categoria în care se plaseză este aceea de animal de pradă. Războiul petrolului în care este implicată şi România alături de SUA şi alte state în Irak dezonorează Armata Română, cauza pentru care compatrioţii noştri îşi dau viaţa fiind strict financiară. Nu vom putea desfiinţa războaiele atâta timp cât orgoliul unor aşa-zişi mari conducători ai lumii nu va dispărea pentru totdeauna. Egalitatea este virtutea care ne umanizează, colaborând astfel şi la bunăstarea conştiinţei.

Andrei Ionuţ Preoteasa (Liceul Teoretic *Tudor Vianu*, Giurgiu): Armata Română este instituţia fundamentală care de-a lungul istoriei, sub diferitele forme de organizare, a menţinut integritatea ţării, apărându-i graniţele şi cetăţenii. Există voci care susţin că astăzi armata nu mai este necesară, însă în acest simbol al integrităţii şi al disciplinei, puterile mondiale investesc masiv, perfecţionând atât echipamentul militar cât şi instituţia în sine. Armata Română este, alături de Biserică, o instituţie de încredere pentru români, iar existenţa şi evoluţia acestora le consider necesare.

Dănuţ Căpăţână (student, Giurgiu): Armata, în general, este una dintre cele mai puternice instituţii ale unui stat, cu rolul evident de a-l proteja. Nu întâmplător cetăţenii se uită la soldaţi ca la principalul lor „instrument” de protecţie, în prezenţa lor simţindu-se de fiecare dată în siguranţă. În ce priveşte armata noastră, care este destul de mică, slab înarmată, adică dotată cu o tehnologie veche, fără o flotă şi o aviaţie puternică, sunt sigur că în caz de ceva nu ar face faţă. Atât avem bun, vânătorii de munte. Dar cum să mă simt în siguranţă doar cu atât?

Pompilia-Cristina Gal (Şcoala generală nr. 85 *Vasile Bunescu,* Bucureşti):

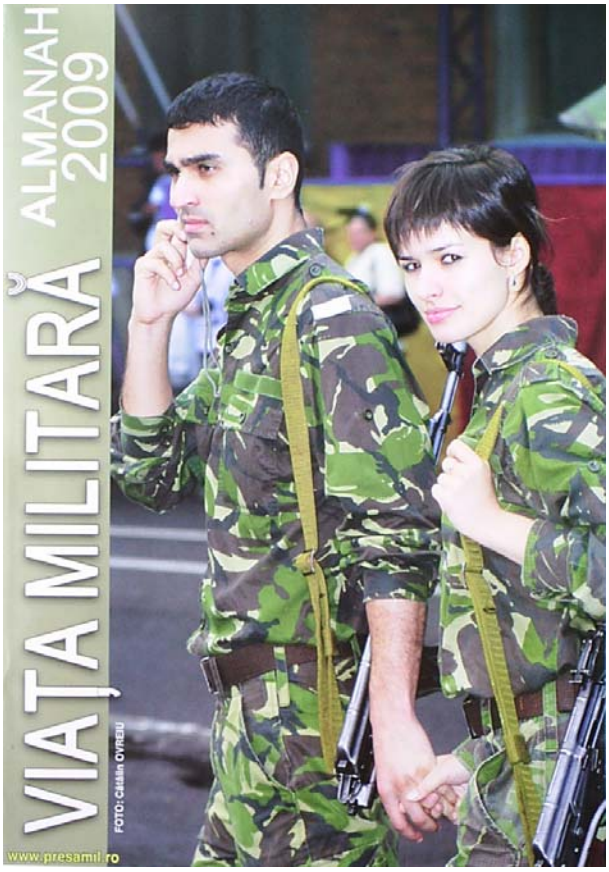
Armata este o instituţie, dar nu mi-am format încă o părere clară despre ea, cu toate că la un moment dat mă gândeam să urmez chiar liceul militar de la Breaza. Oricum armata înseamnă stabilitate şi de aceea cred că orice ţară trebuie să aibă o armată puternică. Îmi place să merg la paradele militare atunci când se ţin, dar nu mă simt bine atunci când soldaţii sunt răniţi, sau şi mai rău, sunt ucişi în războaiele la care participă.

Adrian Cristea (Colegiul Naţional *Constantin Cantacuzino*, Târgovişte): De câţiva ani, armata României încearcă să se adapteze şi să intre în rând cu celelalte forţe armate ale ţărilor din UE, un lucru destul de vizibil prin efortul de a introduce echipament tehnic de ultimă generaţie, dar cred că nu este suficient pentru a înlocui aparatura de acum nu ştiu câte decenii care, după câte ştim cu toţii, continuă să facă victime în Afganistan sau în Irak. Cred că Armata României ar trebui sa fie tratată cu mai mult interes de către guvern pentru a asigura dotările şi siguranţa necesare pentru un antrenament la standarde înalte, fie că e vorba de aviaţie, tereştri sau marină.

Citeşte *Viaţa militară!*

www.presamil.ro

Regină şi reporter de front

Poate că prin Kit Coleman, cu toate că avea să se afirme în presa din Canada, englezii au dat prima femeie reporter de front din istorie. Pe undeva, poate că tot ei au dat şi cea dintâi regină-reporter de front din istorie. Deşi, dacă apreciem bine, au făcut-o la fel de indirect ca în cazul precedent. Întrucât la data când se întâmpla „fenomenul", Mary de Saxa-Coburgh-Gotha era deja româncă nu numai prin adopţie, ci până şi prin destin, după cum vom vedea.

de Dan Gîju

MARIA de România (1875-1938), pe numele la naştere **Mary-Alexandra-Victoria**, fiica lui **Alfred** (duce de Edinburgh, duce de Saxa-Coburg şi Gotha, fiu al reginei **Victoria a Marii Britanii şi Indiei**) şi a **Mariei**, unica fiică a ţarului **Alexandru II al Rusiei**. Regină a României, soţia lui **Ferdinand cel Loial**. Cu o predilecţie aproape nativă pentru uniforma militară (în tinereţe), extrem de curajoasă şi chiar imprudentă pentru poziţia ei, ia contact cu lumea dură a frontului încă din timpul celui de-Al Doilea Război Balcanic (1913), când îi tratează pe soldaţii români bolnavi de holeră, pentru ca în Primul Război Mondial, deja devenită regină, dincolo de atribuţiunile specifice infirmierelor din spitalele militare, a căror uniformă a purtat-o, să îndeplinească voluntar, deşi nu reţin să se fi consemnat undeva acest aspect, misiuni specifice veritabililor reporteri de front. Stă martor, în acest sens, jurnalul ei început aproape o dată cu intrarea României în război, la 14/27 august 1916, la Cotroceni, şi redactat pe tot parcursul refugiului de la Iaşi, continuat cu Unirea din 1 decembrie 1918 şi dus până aproape de moartea ei. Comentatoare a istoriei făurite şi de ea, prezenţă constantă pe front, în spitalele de campanie, ulterior în cancelariile marilor puteri ale lumii, ca ambasadoare itinerantă a României Mari, **Regina Maria** scrie pagini de un crud şi nefardat realism inspirate de starea deplorabilă a serviciului medical al armatei române din debutul războiului pe care le pune în antiteză cu trenurile-spital ale armatei ţariste dinainte de infestarea acesteia cu… febra bolşevismului, face analize ale situaţiei noastre militare „cât se poate de îngrijorătoare şi de nesigură" iniţial, vorbeşte despre psihologia aliatului rus, dar şi a soldatului român, cei mai mulţi proveniţi de la ţară, evident, dar care tocmai de aceia îi sunt extrem de dragi în ciuda sărăciei şi nenorocirii lor („zdrenţuiţi, slabi, cu feţe oacheşe", unii adevărate „epave", „morţii înghesuiţi la un loc cu muribunzii, pe mese, toţi victime ale îngrozitorului tifos") şi pe care ajunsese să-i compătimească şi să se cutremure de neputinţă văzându-i cum mor inclusiv din pricina pneumoniei căpătate în spitalele neîncălzite, mai degrabă, decât a rănilor de pe front. Fire voluntară, a vizitat de nenumărate ori frontul românesc (de pildă în 15/28 ianuarie 1917), ajungând nu o dată până în prima linie sau în bătaia artileriei inamice, fie cu automobilul, fie călare sau în trăsură, în căruţă şi uneori, când drumul era impracticabil, chiar pe jos, încălţată fiind cu cizme înalte sub haina ei albă, de infirmieră, însoţită de vreun aghiotant sau de una din doamnele de onoare, între care **Alice Cantacuzino** (şi ea reporter de război ceva mai târziu), preocupată fiind în primul rând de starea răniţilor, de moralul trupelor, dar şi al locuitorilor satelor devastate de război, adunând informaţii de peste tot, pe unele publicându-le în ziarele timpului sau împărtăşindu-le jurnalului ei, pe altele păstrându-le în penumbra memoriei până dincolo de mormânt: *ştiu multe lucruri despre care nu pot vorbi*, spune ea cu năduf la un moment dat, dar şi cu un oarecare orgoliu feminin. Deşi, pe de altă parte, *uneori, a fi femeie e ceva ce te umple de disperare* (pag. 79, volumul III din *Povestea vieţii mele*, Editura *Moldova*, Iaşi, 1991). Preocupată permanent de fenomenul cultural ca factor de importanţă capitală pe front sau în refugiu, departe de locurile natale şi de cei dragi, în amintirile ei îşi au locul lor pictorii **D. Stoica** şi **Henri Catargi**, mobilizaţi pe lângă Marele Cartier General alături de mulţi alţii pentru realizarea schiţelor de război, profesorul de istorie antică **Emil Panaitescu** (care-i traducea lucrările în româneşte), scriitorul **Barbu Ştefănescu Delavrancea** sau muzicianul **George Enescu (**pe care îl asculta interpretând la pian, uneori, *Izbăvirea* din **Parsifal)**, actriţa **Marioara Ventura** (venită în România ca infirmieră voluntară cu un spital militar

francez), care recita versuri patriotice ş.a. Militarii sunt însă eroii cei mai constanţi, mai tragic şi mai amplu descrişi în paginile volumului trei al „poveştii vieţii ei" şi deseori se exprimă cu atâta încrâncenare despre „toţi acei viteji/…/ rău hrăniţi şi lipsiţi de toate cele trebuincioase", încât ne aminteşte de disperarea lui **Eminescu** reflectată în articolele din ***Timpul***, publicate la întoarcerea soldaţilor români de la Plevna, la fel de zdrenţuiţi şi vai de capul lor ca şi în iarna lui 1916/1917, numai că asta se petrecea la distanţă de fix 40 de ani, răstimp în care guvernanţii, ca şi astăzi şi în toate timpurile, de altfel, nu făcuseră mai nimic pentru armata română, dimpotrivă, tăindu-i „subsidiile" cu fiecare execuţie bugetară. Priveliştea prizonierilor, cea mai tristă din câte există, indiferent din ce naţiune fac parte aceştia, o emoţionează nu mai puţin, neezitând să le dedice câteva gânduri. De departe

iniţiată inclusiv în arta propagandei, are permanent la ea fotografii-portret pe care le oferă, cu autograf, soldaţilor de pe front, infirmierelor şi medicilor din spitalele de campanie, răniţilor, ofiţerilor şi ordonanţelor, aşa cum le oferă bomboane, ţigări, cruciuliţe de purtat la gât, decoraţii, uneori supă, ceai şi pâine sau doar mâna ca să i-o sărute, fapt pentru care niciodată nu purta mănuşi de cauciuc, cum erau indicaţiile medicilor, măsură obligatorie pentru protecţia contra epidemiilor care bântuiau liniile frontului, pentru că, zice ea, *nu pot să le dau să sărute o mână de cauciuc* (pag. 176). Fină observatoare, nu ratează nicio ocazie pentru a descrie simţămintele ei, ca femeie şi, mai ales ca mamă (care abia ce şi-l înmormântase pe cel mai mic dintre copii, pe Mircea), dar şi pe ale copiilor-soldaţi aflaţi sub arme, *pentru neam şi pentru tron*, cum suna imperativul vremii: …***Averescu*** *mă rugă să dau eu în locul lui decoraţiile soldaţilor,* va rememora ea, încântată, dar şi uşor mişcată. *Bineînţeles, o făcui cu nespusă plăcere. Ştiam că aceasta îi va bucura mai mult decât orice. Dragii şi vitejii mei soldaţi! Cu căştile lor, cu feţele lor pârlite de soare, sunt o priveliştе ce desfată ochii. Toţi îmi zâmbeau, pe rând, fericiţi de a mă avea în mijlocul lor şi-mi spuneau numele satului din care erau; s-au rostit astfel numele multor locuri scumpe, iar ochii noştri se înţelegeau, în dorul nostru deopotrivă de adânc după meleaguri care nu mai erau ale noastre* (Op. cit., pag. 223). Deşi nu are noţiunea de reporter de război, această calitate este pe deplin justificată în ceea ce o priveşte fie şi din simpla afirmaţie pe care, mai mult sau mai puţin voluntar, o face cât se poate de clar şi la obiect la un moment dat, într-o miercuri, pe 12/25 aprilie 1917, după trei zile petrecute prin spitalele de pe front: *…Pe lângă îndeletnicirile mele din afară şi audienţele ce le dădeam necontenit*, va consemna, *mai* ***scriam şi articole pentru ziarul soldaţilor*** (subl. n.), *precum şi o carte minunată, „Ţara mea". Deosebit de toate acestea îmi ţineam la zi jurnalul, cu multă sârguinţă şi într-un cuvânt îmi puneam la încercare forţa de a rezista până la ultima sforţare.* Şi asta în vreme ce la urechi îi ajungeau veşti că soldaţii bolşevizaţi ai aliatului mai mult teoretic decât practic îşi făceau planuri de capturare şi lichidare a soţului ei, regele **Ferdinand**. Sunt fraze sincere, de o simplitate dezarmantă, pe alocuri împănate cu versete din Biblie, dar din care răzbate neţărmurita recunoştinţă pentru sacrificiul sfânt al soldatului român, precum în rândurile consemnate la jumătatea lui august 1917, de pildă, generate de „fenomenul" Mărăşti-Mărăşeşti-Oituz. În concluzie, articolele *reporterului de front* care a fost regina **Maria de România** se regăsesc în ***Neamul românesc***, „ziarul lui **Iorga**", cum se exprima ea, în ***Indépendance Roumaine*** (vezi *Scrisoarea către Bucureşti*, preluată şi de nemţi în ***Gazeta Bucureştilor***, crezând ei că „strigătul reginei în exil va deprima populaţia din teritoriul ocupat" (op. cit. pag. 285), în ***România*** („ziarul soldaţilor", adică), poate că şi în altele. Spre finele războiului, în numele armatei, pentru curajul cu care „s-a amestecat printre soldaţi", viitorul mareşal **Prezan** i-a oferit decoraţia de război *Virtutea Militară*, de care s-a simţit, va mărturisi, *foarte măgulită*. Mândră, inteligentă, curajoasă şi cu o voinţă de fier, una dintre cele mai frumoase regine pe care această lume le-a avut vreodată, englezoaică prin naştere şi caracter, româncă prin destin, **Maria de România**, deşi femeie, rămâne într-un fel, prin natura împrejurărilor, egala nemuritorului **Mihai Viteazul**. Şi ca „om de condei" (aici trebuie menţionată şi influenţa celeilalte regine a României, respectiv **Elisabeta**, alias **Carmen Sylva**), dar, mai ales, ca întregitoare de ţară. Perechea perfectă din acest punct de vedere a regelui **Ferdinand cel Loial.**

Regina Maria pe front, în prima linie. Pictură de D. Stoica

Crime neelucidate

S-a întâmplat în Săptămâna Mare

Zalmo de Gikos

Neelucidate (şi, totodată, nepedepsite) au fost şi aşa vor rămâne, în veci, unele crime precum cea descrisă în continuare. Fiindcă nimeni nu mai are nici interesul, nici curiozitatea, măcar – cu atât mai puţin timpul şi mijloacele materiale – ca să afle cu adevărat ce, cum, de ce, cine ş.a.m.d. Căci nimic altceva din logica dezlegării unei crime nu-şi mai are locul şi timpul acum, după scurgerea atâtor ani. Evenimentul ca atare însă am ţinut să-l consemnăm în primul rând pentru că la mijloc este vorba despre un ofiţer al armatei române. şi nu unul oarecare. Nu mai spunem de circumstanţele cu totul speciale în care a avut loc execuţia lui, căci execuţie a fost, şi încă una în stil NKVD-ist (*Narodnîi Komissariat Vnutrennih Del*, *Comisariatul Poporului pentru Afaceri Interne*). Şi apoi, dacă tot ne-a stat în putinţă, am zis că de ce nu? Adică, dacă tot am dat de urma fiicei eroului şi i-am ascultat trista poveste, de ce să nu rămână consemnată pentru istorie povestea crimei aşa cum a simţit-o şi cum a dedus-o ea, cu intuiţia ei de copil inocent, crescut în frica lui Dumnezeu, cu totul diferită decât varianta... oficială?

Pe urmele eroului

Se numeşte **Florica Venera Mitu** *(foto medalion),* ştiută însă drept **Luminiţa**, şi locuieşte pe Bulevardul Unirii, vizavi de Liceul Industrial nr. 4, în Târgovişte. A trecut demultişor de prima tinereţe (va împlini la vară 75 de ani), este slăbuţă şi energică, totuşi, pe undeva, tipul clasic de pensionară singură, dar demnă (a fost inspector la Banca de Investiţii, apoi statistician la Romlux), retrasă într-un apartament de bloc muncitoresc, cu uşa liftului blocată mai tot timpul şi becurile de pe hol – chioare. Un apartament auster şi nu prea, întrucât pereţii, ce-i drept nezugrăviţi de ani buni, degajă o căldură aparte, şi asta mai mult ca sigur din pricina tablourilor în ulei semnate de iubita lui **Ştefan Luchian**, târgovişteanca **Cecilia Ionescu** (moşierească, veche cunoştinţă devenită, de circa trei decenii, amintire), şi cu fotografii de familie afişate ici-acolo, oriunde ai întoarce privirea. În mod cu totul special ies în evidenţă două dintre aceste detalii, fotografii de mari dimensiuni, mai exact, din care se revarsă privirea pură, uşor mirată a unei copile de câţiva anişori, surprinsă alături de tatăl ei, un ofiţer în floarea vârstei, tanchist. Alături de tată, în ambele fotografii, este doar fiica, atât, ceea ce te duce cu gândul imediat la amănuntul că de peste tot (mai sunt şi alte fotografii de dimensiuni mai mici, păstrate într-un album) lipseşte un personaj cel puţin la fel de important, anume mama. Ceea ce mă interesa deocamdată, însă, era problema ofiţerului. Despre care ştiam că fusese unul dintre cei mai capabili tanchişti ai armatei regale române şi că fusese ucis nu pe front, ci în împrejurări care, deşi deloc imposibile, dacă ar fi fost să se întâmple conform „regiei", ar fi aruncat o anatemă grea asupra ţăranului român, indiferent de gradul decăderii şi nenorocirii lui ca fiinţă socială. Era şi motivul real, deşi nemărturisit, pentru care

ajunsesem acolo, în „imperiul" amintirilor **Luminiţei Mitu**, fetiţa de ieri, venerabila domnă de azi, ca să aflu şi mai multe, în cazul în care era posibil, despre misterul dispariţiei în împrejurări tragice a tatălui ei. Ca un mic paradox, deşi sunt târgovişteanca de aproape un sfert de veac, subiectul mi-l pusese pe tavă un băcăuan, colonelul (r) **George Gheorghiu** care, după ce-mi dăruise cartea sa referitoare la unele secvenţe mai puţin cunoscute din istoria tancurilor şi a cavaleriei române, apărută prin 2007 (şi unde, de altfel, relatează despre doi dintre eroii mei de roman, colonelul **Gheorghe Cojocea**, adică tanchistul de la Kursk, respectiv despre **Ioan Tobă-Hatmanu**, vânătorul de partizani din Munţii Iaila), a insistat, tocmai fiindcă ştia că sunt târgovişteanca, ca să o caut şi să discutăm despre tatăl ei. „Pentru că între patru ochi aflaţi mai multe decât am aflat eu din scrisori şi la telefon", mi-a spus colonelul **Gheorghiu** în prima şi ultima dată când am avut ocazia ca să ne vedem; lucru petrecut în casa prietenului nostru comun **Gheorghe Cojocea**, undeva pe lângă Gara de Nord.

Şi cu toate că aveam să amân mai bine de un an această întâlnire cu fiica eroului, într-o seară târzie de toamnă, anul trecut, am simţit că este vremea să nu mai amân. şi bine am făcut! Altminteri, cine ştie, ca atâtea şi atâtea altele, că nici nu-mi vine să mă mai gândesc, şi această scurtă, dar interesantă poveste de viaţă, îmi permit să spun, mi-ar fi scăpat printre degete pentru totdeauna şi în veci ar fi rămas neclarificată.

Fanaticul absolvent de la Saint-Cyr

Mai întâi, însă, ce scrie până la ora de faţă istoria despre maiorul **Niculae Mitu**? Sigur că nu voi relua *en detail* ceea ce s-a mai consemnat în alte cărţi ori reviste – între care citata deja ***File din istoria cavaleriei şi tancurilor din armata română*** a colonelului **Gheorghiu** (scrisă împreună cu generalul de brigadă r. **Emil Gheorghiţă** şi publicată în 2007, la Editura "Vasile Cârlova", Bucureşti, pag. 505-509) ori în revista ***La posturi*** (nr. 2/2007, pag. 67), a Centrului de Pregătire pentru Blindate Piteşti. Rezumând, totuşi, trebuie spus că acest veritabil „erou al tancurilor româneşti", maiorul **Mitu** (n. 1 martie 1909, Bucureşti) era absolvent al Şcolii Speciale Militare de la Saint-Cyr, Franţa (între 1927-1929), unde fusese apreciat, între altele, drept „fanatic şi disciplinat". În 1930, va obţine specializarea în tancuri tot în Franţa. Ca atare, nu ne miră că, ulterior, cu câţiva ani înainte de izbucnirea celei mai mari conflagraţii a secolului XX, va fi inclus în comisia de recepţie a tancurilor *Skoda-R-2* achiziţionate de armata română din Cehoslovacia. În paranteză fie spus, tot de la o astfel de recepţie de tancuri, dar efectuată în cu totul alt context, avea să i se tragă

şi moartea violentă de mai târziu. Dar să nu anticipăm. Deocamdată, spunem doar că istorica zi de 22 iunie 1941 – când România, cu Germania lui **Hitler** pe post de putere suzerană, a avut curajul să-şi arunce armatele peste Prut în scopul declarat al dezrobirii Basarabiei străbune – l-a găsit pe **Niculae Mitu** cu gradul de căpitan şi în funcţia de comandant al companiei 2 din Batalionul 1, Regimentul 1 Care de luptă din Târgovişte. Ce fapte de eroism a făcut în războiul la care a luat parte numai în prima linie, unde combat cu predilecţie infanteriştii şi tanchiştii, ce drum de luptă şi de jertfă a parcurs, unde a sângerat acest brav între bravi şi alte asemenea amănunte sunt reproduse exact după memoriul original, aflat în arhivele militare, de către biografii săi, noi mărginindune să reamintim cel mai important aspect din cariera oricărui ofiţer român care a luat parte la război, acela al decorării cu Ordinul cavalerilor „Mihai Viteazul" pentru curajul demonstrat în acţiunea de la Est de Frantzfeld, în Bătălia Odesei dinspre finele lui 1941, când, după ce a dat peste cap dispozitivul infanteriei sovietice, a pătruns cu blindatele sale până pe poziţia artileriei inamice, unde a fost rănit la ochi de schijele unui obuz. După care, o dată refăcut, au urmat alte lupte, ofensive dar şi defensive, până la Bătălia Moldovei (primăvara-vara lui 1944), pe care, evident, ofiţerul român – acum comandant al unei companii extrem de redutabile comparativ cu ceea ce avusese la debutul războiului, întrucât tocmai fusese dotată cu tancuri mijlocii *Mark T IV*, nemţeşti – nu avea cum să le rateze. Şi sigur că, la finalul finalului, în ciuda grelelor jertfe de sânge ale armatei române, a împărtăşit şi el trista soartă a învinsului, cu atât mai mult cu cât destructurarea armatei noastre a început, logic, cu lichidarea celor mai redutabile arme, tancurile şi vânătorii de munte. Deocamdată însă abia eram către jumătatea primăverii lui 1947, mai precis în ziua de 9 aprilie, când avea să se producă ireparabilul.

Martorii se contrazic

În puţinele documente referitoare la cariera şi viaţa eroului nostru se consemnează, printre altele, că maiorul **Nicolae Mitu** (între timp avansase în grad), fusese deblocat, mai exact trecut în cadrul disponibil, conform Legii nr. 433/august 1946, numai că intervenind la generalul **Emilian Ionescu**, fostul lui comandant de la Regimentul 1 Tancuri, ulterior aghiotant regal, implicat în lovitura de palat soldată cu arestarea mareşalului **Ion Antonescu** la 23 august 1944, a fost reprimit şi încadrat într-o structură corespunzătoare pregătirii sale, într-un birou al Statului Major al Trupelor de Uscat de la Bucureşti, familia rămânându-i mai departe, însă, în Târgovişte.

Acum, judecând la rece, am putea afirma că dacă n-ar fi insistat să fie reactivat, ci ar fi rămas un simplu... deblocat, poate că alta ar fi fost soarta lui şi că ar fi trăit ani mulţi. Poate... Dar se poate pune cineva cu soarta omului? S-ar părea că nu. Înainte însă de a derula povestea aşa cum am înţeles-o, să mai reţinem câte ceva din ceea ce susţin biografii săi – între care şi generalul (r) **Ştefan Ţărălungă** (Buzău), pe baza relatărilor martorilor, dar mai ales ale documentelor întocmite de organele de cercetare penală abilitate, ca să folosim un termen uzitat în materie –, anume că deşi trecut în rezervă şi obstrucţionat în a mai intra în unitate sau a mai menţine legătura cu foştii camarazi rămaşi încă în activitate, ca toţi ceilalţi militari deblocaţi, de altfel, în ziua de 9 aprilie a anului de graţie 1947, după-amiaza, maiorul (r) **Mitu** a cerut, totuşi, şi a obţinut aprobarea comandantului unităţii de tancuri din Târgovişte, locotenent-colonelul de cavalerie **Dumitrescu**, pentru o motocicletă cu ataş care să-l ducă până în comuna Băleni (la 40 km-sud de oraş), unde avea repartizat lotul de cinci hectare de pământ cuvenit prin lege cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul". Şi de cum ofiţerul-erou a urcat în ataşul motocicletei, încep legendele (de fapt, legendele începuseră chiar mai dinainte pentru că, după cum am văzut, maiorul **Mitu** era din nou în activitate la 9 aprilie 1947). Pe de o parte, s-a afirmat că, în plină campanie electorală fiind, şi totodată instigaţi de oamenii primăriei că „au venit ofiţerii ca să le ia pământurile date de dr. **Petru Groza** (primul ministru al guvernului poporului muncitor"), câţiva locuitori din comună, între care şi „nişte beţivi care tocmai îşi făceau veacul pe la cârciuma din apropiere", s-au năpustit asupra lui înjurându-l, maltratându-l şi lovindu-l în cap cu un sifon. Pe de altă parte, s-a menţionat că în altercaţie „ar fi fost implicat, se pare, şi conductorul motocicletei". Cert este că spre seară, acesta din urmă s-a întors la Târgovişte cu maiorul **Mitu** în comă, practic incapabil să mai scoată vreo vorbă. Şi din clipa aceea şi până azi, în mare, pur şi simplu, deşi printre cunoscători s-a vehiculat şi altceva, în documentele iniţiale de cercetare s-a consemnată o singură variantă: aceea a motociclistului. Iată însă că de dincolo de mormânt, prin fiica lui – copila din fotografiile amintite anterior (între care una este reprodusă şi în aceste pagini), ajunsă azi la anii senectuţii –, eroul de la Frantzfeld se destăinuie. Şi din câte se pare, nici pe departe asasini nu au fost ţăranii dâmboviţeni, ci cu totul alţii. În ceea ce priveşte călăul însă... Ei bine, da! Călăul maiorului-erou **Mitu** a fost cu certitudine, spune **Luminiţa Mitu**, soldatul-motociclist. Dar acesta nu a făcut altceva decât să execute un ordin.

Braţul lung al NKVD-ului

În varianta **Luminiţei Mitu**, totul ar fi plecat din momentul când, imediat după război, tatăl ei a primit ordinul să ia în primire de la sovietici, la Mizil, un lot de care de luptă germane, *Mark T IV*, capturate în război şi acum făcute, chipurile, cadou tovărăşesc de către aceştia tanchiştilor români, care, cum se ştie, avuseseră şi încă mai aveau în dotare tehnică de tipul acela. Ca unul care ştia perfect o limbă străină şi, mai mult, participase şi înainte de război la astfel de misiuni,

1929, Saint-Cyr. Plutonul III din compania 6 al locotenentului R. Quenard (centru), în care era încadrat şi târgovişteanul Nicolae Mitu (ultimul rând spre stânga, cel încercuit).

maiorul **Nicolae Mitu** a fost numit în comisia de recepţionare. Delegat din partea sovietică era tot un maior. Toate bune şi frumoase până când, la un moment dat, a venit rândul să fie cercetat ultimul tanc. Întâmplător sau nu, transformat în WC public. Mai explicit spus, „plin cu fecale", cum s-a exprimat **Luminiţa Mitu**. După care a detaliat: *Evident, în momentul acela, tata a refuzat să semneze de primire, replicându-i delegatului sovietic, care s-a arătat nedumerit, că gestul pe care vor să-l facă superiorii lui în acele condiţii este nu un cadou, ci o insultă la adresa armatei române. Câteva clipe, acesta a tăcut ca şi când părea că i-ar fi dat dreptate, după care, brusc, a aruncat cu cascheta de pământ, s-a înroşit şi a dat drumul, pe limba lui, la o interminabilă şarjă de înjurături, traduse concomitent, la ureche, tatălui meu, de soldatul care-l însoţea. Care, ca unul căruia niciodată nu îi fusese frică de ruşi, că doar luptase contra lor din prima zi de război, a început şi el să-l înjure. Atunci rusul, căruia, între timp, i se tradusese, la rândul lui, ce zicea tata, s-a oprit la fel de subit cum începuse. Şi de parcă abia în clipa aceea şi-ar fi adus aminte că amândoi sunt ofiţeri, au înaintat unul către altul, şi-au strâns mâinile şi şi-au cerut scuze. Ce s-a întâmplat mai apoi cu tancul acela nu ştiu, n-am reţinut, dar ceea ce ştiu precis este că tata, bănuind că vor urma repercusiuni, a întocmit şi a înaintat un memoriu către generalul* ***I. Z. Susaikov*** (locţiitorul preşedintelui Comisiei Aliate de Control, n. n.), *în care relata cu lux de amănunte, din perspectiva sa, modul de derulare şi de rezolvare a incidentului, inclusiv că după ce s-au înjurat reciproc şi-au cerut scuze. ştiu asta pentru că în ziua când a fost adus acasă, în comă, mama lui – şi bunica mea, deci –,* ***Anastasia Mitu****, i-a găsit în portofel ciorna acelui memoriu. Pe care am citit-o şi eu. Dar pe care imediat după aceea, de teamă, bunica a distrus-o.*

La urma urmei, acestea fiind zise, ce altceva mai ştie fiica eroului? şi, în special, de unde au pornit bănuielile ei privind crima cu premeditare? La ce concluzie a ajuns? În ce mă priveşte, după ce am ascultat-o, îmi este clar că nu pot expedia cazul în douătrei pagini. Dar nici timp, cu atât mai mult resurse materiale nu am pentru a întreprinde cercetările de rigoare. Pot foarte bine însă înoda un capăt de fir. Un fir care porneşte, pe undeva, de la metodele de intimidare folosite pe scară largă – de cele mai multe ori indirect, prin aşa-numitele „cozi de topor" – de poliţia secretă de stat sovietică, imediat după războiul mondial, pentru impunerea noii ordini în teritoriile recent cucerite. Inclusiv, deci, în ceea ce la data respectivă încă se mai numea... Regatul României. Or, în asemenea condiţii, un comportament precum al maiorului **Mitu**, cunoscut şi ca regalist, era intolerabil. Şi convingerea **Luminiţei Mitu**, ce-i drept bazată şi pe intuiţie, nu numai pe supoziţii logice şi dovezi materiale, este că ordinul de ucidere a tatălui ei a fost dat prin *ceistul* (ofiţerul cu contrainformaţiile) regimentului de tancuri din Târgovişte. Şi tot el, deşi mai degrabă structura centrală din care făcea parte, înţesată cu foşti agenţi *NKVD*, s-a ocupat imediat după aceea de încurcarea şi, pe cât posibil, de ştergerea urmelor. Mergând până acolo încât, în câteva luni de la eveniment, un ofiţer venit de la Bucureşti a ridicat „pentru cercetări" orice document legat de maiorul **Mitu**, începând cu procesul-verbal de autopsie şi până la dosarul de cercetare penală cu declaraţiile tuturor martorilor, şi dus a fost.

Filmul crimei, varianta neoficială

Să reţinem totuşi că aproape tot ce s-a scris până acum despre drama acestui ofiţer şi a familiei lui a fost cât se poate de nedocumentat, deci numai parţial adevărat; deşi pe undeva este explicabil de ce aşa. Prin urmare, cu atât mai importantă va rămâne „depoziţia" din revista *ProARME*. Bazată în primul rând pe discuţia cu cea mai credibilă sursă, respectiv cu **Luminiţa Mitu**. De la care am aflat că tatăl ei, de fapt, profitând de sfânta sărbătoare a Paştelui, îşi luase o scurtă permisie şi venise la Târgovişte pentru mai multe motive, nu doar ca să-şi vadă familia şi cele cinci hectare de pământ cuvenite prin lege cavalerilor Ordinului „Mihai Viteazul". Deşi ceva legătură cu acest din urmă aspect există şi pleacă de la amănuntul că ofiţerul făcuse demersuri, la un moment dat, pentru ca acest pământ, alocat iniţial din Domeniile Coroanei pe undeva prin zona Olteniţa, să-i fie schimbat cu o suprafaţă similară în Dâmboviţa. Or, acest lucru petrecându-se între timp cu ajutorul avocatului plasei Bilciureşti, **Mihai Stănescu**, căruia încă nu îi achitase integral onorariul, şi gândindu-se că omul ar fi avut nevoie de aceşti bani cu ocazia Paştelui, pur şi simplu, prin intermediul garnizoanei Târgovişte, a solicitat o motocicletă în vederea rezolvării inclusiv a acestei probleme. Evident că, profitând de ocazie, urma să se abată şi prin actuala comună Corneşti (deci în niciun caz Băleni, cum apare în altă relatare), pe atunci numită după satul Ibrianu, întrucât, fiind luna aprilie, prin urmare vremea dării pământului în arendă, avea de discutat şi această chestiune cu ţăranii din partea locului.

Prin urmare, pe 9 aprilie 1947, maiorul **Mitu** urcă în ataşul motocicletei care-i fusese pusă la dispoziţie, la intervenţia garnizoanei, chiar de la regimentul de tancuri unde nu cu multă vreme executase el însuşi serviciul – unitate comandată atunci de colonelul **Aurel Marinescu** – şi-i cere conductorului să pornească spre Biserica Sârbilor, iar de acolo mai departe, pe drumul Bilciureştilor. Şi spune azi, la ceasul adevărului, **Luminiţa Mitu**: *Era către apusul soarelui când, practic, ducând la bun sfârşit tot ceea ce-şi propusese, inclusiv arendarea pământului din Ibrianu, tata şi-a luat la revedere de la ţărani şi, în vreme ce aceştia l-au petrecut făcându-i cu mâna, au pornit înapoi, spre Târgovişte, la fel cum veniseră, adică el în ataş şi soldatul pe locul conductorului. Ca să mai apară la poarta casei pe înserat în stare de comă, cu cascheta în braţe şi capul*

1947. Ultima fotografie a Luminiţei Mitu alături de tatăl ei, cu circa trei luni mai înainte ca acesta să fie asasinat.

bălăngănind ca şi când ar fi fost de cauciuc. Ce se întâmplase, de fapt? Mai mult ca sigur că o dată ieşiţi la margine de sat, dincolo mult de raza vizuală a ţăranilor care-i petrecuseră cu privirea şi le făcuseră cu mâna, într-un loc mai ferit, soldatul a inventat o defecţiune la motocicletă şi a coborât de pe şa ca să cerceteze mai exact, chipurile, despre ce ar putea fi vorba. Cunoscător în materie, că doar avusese motocicletă, tata, cum stătea el în ataş, s-a ridicat în picioare şi, la rândul lui, s-a aplecat spre motor, ca să vadă mai bine ce ar putea fi, totodată ascultând torsul aparent dereglat al motorului. În acel moment, cu o sticlă de sifon probabil pregătită din timp, soldatul l-a lovit cât a putut de tare şi cu atâta precizie în ceafă, încât tata şi-a pierdut cunoştinţa. L-a adus acasă în ataş, legat cu cureaua de mâini şi de un mâner, ca să nu cadă. Locuiam pe Calea Domnească atunci, într-o casă confortabilă, acolo l-a adus. Tata era în comă şi mirosea a ţuică. Pe 9 aprilie s-a întâmplat asta, în Joia Mare, el a murit vineri, pe 10, iar înmormântarea a avut loc în sâmbăta Paştelui. Şi parcă-l văd ca ieri, cum zăcea fără să poată scoate un cuvânt, doar arăta spre cap şi dădea să deschidă gura, dar nu putea. Iar la un moment dat, tot privind înmărmurită la el, încercând să realizez ce se întâmplă,

am văzut cum perna se murdăreşte de sânge, în vreme ce pe frunte i-a apărut un punct vineţiu, care mai apoi s-a întins şi a devenit negru, până când s-a înegrit toată faţa. Aveam 12 ani şi jumătate, abia, de patru ani eram orfană de mamă, dispărută ca urmare a unui infarct, şi îmi făceam iluzii că Dumnezeu nu mă va lăsa orfană şi de tată.. A murit în zori, cu urlete, chinuindu-se teribil pentru că inima nu ceda. Avea doar 38 de ani! Iniţial, versiunea oficială a cauzei morţii lui a fost „accident de motocicletă". Dar un accident din care soldatul a ieşit fără nicio zgârietură, ceea ce a dat naştere primelor suspiciuni. Iar când nu s-a dovedit nici măcar că tata ar fi consumat ţuică mai înainte, cu ţăranii, când se tocmiseră în legătură cu arendarea terenului, pentru că la autopsie, care s-a făcut la noi în casă, nu au găsit nimic, versiunea aceasta a picat, fiind cât se poate de clar că cineva, şi cine altul dacă nu soldatul?, îi turnase pe haine o sticlă de ţuică, lesne de dedus pentru ce. Şi aşa a început procesul; proces de asasinat, cu judecătorul ***Moraru*** *în instanţă, care a început să citeze ţăranii ca martori. Care ţărani, fireşte, când s-au văzut luaţi la întrebări, au început să declare ce văzuseră şi auziseră, anume că din sat ofiţerul plecase bine mersi, cu urări de noroc şi de recoltă bogată. Dar numai bine că tocmai când păreau să se limpezească lucrurile, în sensul că nu printre ţăranii aceia, fie ei şi „beţivi", trebuia căutat criminalul, şi acum toată lumea aştepta să fie anchetat şi motociclistul, judecătorul* ***Moraru*** *a fost exclus din magistratură. Şi bănuielile noastre, adică ale bunicii, dar şi ale altora, că asasinarea a fost regizată, începeau să se adeverească. Mai mult, că planul criminal s-a pus la punct cu concursul* ceistului. *Ipoteză fundamentată, între altele, pe discuţiile cu* ***Matei Nicolin****, fost, la rândul său, ofiţer în acel regiment care, după ce a fost deblocat şi el, s-a apucat să scrie o carte despre moartea tatei şi bineînţeles că m-a căutat şi pe mine pentru unele date. Şi tot de la el am aflat cu timpul şi alte amănunte, care mai de care mai frapant, între care acela că, în plin proces, s-a prezentat în garnizoană un ofiţer de la Ministerul de Război care a ridicat toate documentele privitoare la acest caz pentru continuarea cercetărilor, zicea el, la Bucureşti. Prin urmare, colonelul* ***Nicolin*** *şi-a continuat, pe cont propriu, dar extrem de încet, ca să nu bată la ochi, propria anchetă. Aşa am mai aflat şi că în chiar ziua morţii tatei,* ceistul *a fost mutat din Târgovişte într-o unitate militară din Ploieşti. Ca până la sfârşitul anului să fie găsit mort în propria-i garsonieră, gazat. Trăia singur, nu avea familie, şi le-a fost uşor să însceneze o scurgere de gaze. Şi tot cam atunci, soldatul-motociclist avea să dispară şi el. Tot asasinat. Era de aici, din Doiceşti, tocmai fusese trecut în rezervă după moartea tatei şi, cam la o lună, în zori de zi, a fost găsit cu craniul sfărâmat, în poarta casei. Colonelul* ***Nicolin*** *se interesase şi aflase că se trăgea din familie de criminali. Din păcate, nu-i mai reţin numele. Cum nu i-am reţinut numele nici* ceistului*, deşi în privinţa aceasta poate că nu e greu de cercetat, doar ştim unitatea de care răspundea la un moment dat. Marea problemă rămâne însă că domnul* ***Nicolin*** *a murit cam în preajma Revoluţiei şi nu a mai apucat să publice cartea. Şi familia sa împrăştiindu-se în toate colţurile ţării, de pildă soţia era din nordul Moldovei, s-au împrăştiat şi documentaţia adunată de el în legătură cu tata. Inclusiv fotografii, însemnări şi ceva hârtii rămase de la tata îi dădusem şi de care aş mai fi avut nevoie ulterior s-au pierdut o dată cu dispariţia lui. Dar aşa a fost să fie! Şi nu mai am nici un dubiu că tata a fost asasinat la comandă pentru că, tot de la colonelul* ***Nicolin*** *ştiu, că acesta găsise un martor în Regimentul de tancuri care a auzit scurtul dialog dintre soldatul motociclist şi tata în clipa când s-a prezentat la punctul de control, unde îl aştepta ca să plece spre Bilciureşti. Probabil fiind Săptămâna Mare şi având ceva superstiţii, soldatul a încercat să-l convingă pe tata să amâne până după Paşti călătoria la Bilciureşti. Ca la replica tatei, care era destul de consecvent când îşi punea în minte un plan, că musai trebuie să-i ducă banii avocatului* ***Stănescu*** *înainte de sfânta sărbătoare, cum se angajase, soldatul să-şi mârâie-n barbă: „Îţi grăbeşti moartea!" Cu alte cuvinte, era în planul lui să-l lichideze, numai că nu atunci, în Săptămâna Mare, îşi propusese să o facă.*

Desigur, întrebări ar mai fi multe şi cu cât intrăm în amănunte, iţele se complică proporţional. Cine era, de fapt, *ceistul* regimentului de tancuri şi ce hram purta el? Cum se numea soldatul care l-a condus pe... penultimul drum pe eroul de la Frantzfeld şi de ce, la rândul lui, avea să fie victima unei morţi la fel de violente? Şi oare, mai trăieşte cineva din familia lui? Ori s-ar mai putea găsi cumva, cercetând, în cazul că ar fi posibil, în arhiva generalului **Susaikov**, păstrată probabil la Moscova, memoriul maiorului **Mitu**? Iar dacă da, ce s-ar mai putea face? Şi dincolo de ceea ce vrea să însemne dreptatea şi actul de justiţie în sine, cui i-ar mai putea folosi? Greu, foarte greu de răspuns. Cu atât mai mult cu cât nu este singura crimă strigătoare la cer din zorii instaurării ciumei roşii în ţara noastră.

Mortul fără cap

Înainte de a pune ultimul punct acestei mici istorii cu rol evocator, în mod special ţin să mai spun că maiorul-erou **Nicolae Mitu** a fost înmormântat în cunoscutul cimitir târgoviştean „Simuleasa". Era, aşadar, sâmbăta Paştelui din acel înnegurat an 1947. Ca în 1979, deci la 32 de ani, să treacă la cele veşnice şi **Anastasia Mitu**, mama lui. Care lăsase cu limbă de moarte să fie dusă lângă fiul ei. Şi relatează iar **Luminiţa Mitu** căreia, deşi trecuseră atâţia ani de la moartea tatălui ei, îi va fi dat să mai suporte un şoc. Nu cel din urmă, dar cât se poate de straniu şi, evident, memorabil. Datorat faptului că în vreme ce, alături de o creştină *tocmită* să-i recupereze şi să-i spele osemintele tatălui ei, conform tradiţiei, îi privea oarecum admirativ pe gropari cum săpau ei ca arheologii, după metoda stratigrafică, la un moment dat, când aceştia ajunseseră cu săpatul abia la 50 de centimetri, au apărut epoleţii. Or, în anii '40, când avusese loc înmormântarea lui **Nicolae Mitu**, gropile se săpau la 1.80 m adâncime, nu la 1.40 m, ca în anii '70. De aceea se şi afla acolo **Luminiţa Mitu**, de fapt, să asiste ca nu cumva groparii, din comoditate, să se oprească la 1.40 m şi să spună că nu au găsit nimic. Dar apărând epoleţii la doar o jumătate de metru, automat i s-a inoculat bănuiala că lucrurile nu sunt tocmai în ordine. Şi a devenit foarte atentă. Ca dintr-o dată, ca la comandă, groparii să arunce hârleţele şi să o ia la fugă printre morminte, unul în stânga şi celălalt în direcţia exact opusă. Pur şi simplu, mortul nu mai avea cap. Îi fusese detaşat de la primele vertebre şi dus cine ştie unde. „Sunteţi sigură? am întrebat-o, la rândul meu nedumerit. Nu cumva *evenimentul* s-a petrecut atunci când i s-a făcut autopsia?" De undeva parcă de foarte departe, **Luminiţa Mitu** a surâs resemnată şi tristă: *Cât se poate de sigură! Doar am fost lângă sicriul lui, în biserică, atunci când s-a desfăşurat slujba... Şi mai mult, chiar am auzit discutându-se cum, la autopsie, creierii i-au fost băgaţi în stomac, şi nu la loc, în cutia craniană, întrucât se umflaseră şi nu au mai avut loc...*

Şi povestea ar putea continua. Întrucât spaţiul s-a comprimat la extrem, mai spun doar atât: Până la urmă, bieţii gropari au prins curaj şi au revenit să-şi ducă treaba la bun sfârşit, că trebuiau să-şi primească plata. Doar cel mai bătrân dintre ei încă era sub imperiul emoţiei când a scos ultima lopată de pământ, comentând că deşi făcea exhumări de 27 de ani, niciodată nu văzuse mort fără cap.

Document

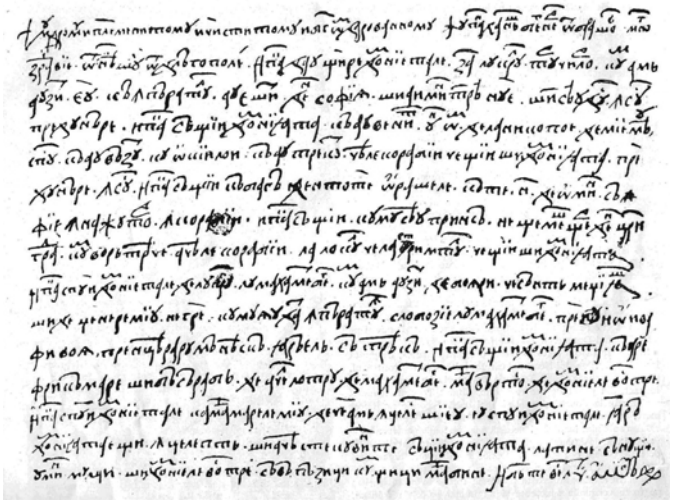
Epocala descoperire a profesorului Iorga

de dr. Victor Petrescu

Începutul secolului al XVI-lea aducea în spaţiul românesc epocala descoperire a tiparului. La Târgovişte, călugărul muntenegrean Macarie, va tipări la Mănăstirea Dealu, în slavonă, primele trei cărţi apărute pe teritoriul românesc: *Liturghierul* (1508), *Octoihul* (1510), *Tetraevanghelierul* (1512).

Scrierea în limba română pătrunsese însă şi ea atât în cancelariile domneşti, cât şi în stilul epistolar. Cercetătorul I. C. Chiţimia (în *Românoslavica*, I, Praga, 1948, p. 117-127) aminteşte jurământul omagial făcut de Ştefan cel Mare în 1485, la Colomeia, precum şi faptul că socotelile oraşului Sibiu se ţineau şi în limba română, explicabil prin intensele schimburi comerciale ce se făcea cu Ţările Române. Totodată sunt amintite câteva scrisori ale unui preot redactate, de asemenea, în româneşte.

Marele istoric **Nicolae Iorga (foto)**, va descoperi la începutul veacului al XX-lea, în arhivele Braşovului, o scrisoare a unui negustor, Neacşu din Câmpulung, adresată judelui Braşovului, Johannes Benkner, datată 1521, istoricii de mai târziu, precizând şi ziua şi luna, 29 sau 30 iunie (Matei Cazacu, în *Revue des études sud-est europeennes, v*ol. I, 1968, nr. 3, p. 523-528). Importanţa acestei scrisori este de ordin istoric, militar, diplomatic, politic dar mai ales filologic.

***Scrisoarea lui Neacşu din Câmpulung*, cel mai vechi text românesc păstrat şi datat. Facsimil**

Negustorul Neacşu ot Dlăgopole („ot" – de la; dlăgo – lung; pole – câmp) persoană importantă a oraşului, amintit într-un document ca având proces pentru nişte datorii cu negustorii braşoveni, încă din timpul domniei lui Vlad cel Tânăr, îi scrie

judelui Braşovului, Johannes Benkner, avertizându-l în legătură cu intenţiile expansioniste ale lui Soliman al II-lea, temutul împărat al turcilor, în special împotriva Ungariei, îngrijorat de evenimente fiind şi domnul Ţării Româneşti, Neagoe Basarab: *pak (şi iarăşi) să ştii domniia ta că are frică mare şi Băsărab de acel lotru de Mahomet beg, mai vârtos de domniele voastre* (în *Literatura română veche. 1402 – 1647*. Introducere, ediţie îngrijită şi note de G. Mihăilă şi Dan Zamfirescu, vol. I, Bucureşti, Editura Tineretului, 1969, p. 167).

Deoarece negustorul cunoştea bine acest spaţiu de la sud de Dunăre, prin Ţara Românească şi până în Transilvania şi Ungaria, informa asupra mişcărilor trupelor turceşti, devenite o ameninţare pentru sud-estul Europei, şi nu numai: *I pak (şi iarăşi) dau ştire domniei tale za (despre) lucrul turcilor, cum am auzit eu că împăratul au eşit den Sofiia, şi aimintrea nu e şi s-au dus în sus pre Dunăre*. Flota turcească avea un singur obstacol, cel natural din zona Porţilor de Fier: *I pak (şi iarăşi) să ştii cumu se-au prins neşte meşter[i] den Ţerigrad, cum vor trece acele corabii la locul acela strimtul, ce ştii şi domnia ta*.

În finalul scrisorii, sublinia caracterul confidenţial al acesteia: *Eu spui domnia ta la tine, să nu ştie umin[i] mulţi, şi domniele voastre să vă păziţi cum ştiţi mai bine*.

În stil concis, este o adevărată cronică a unor evenimente trăite, fiind totodată cea mai veche încercare de stil epistolar. În afara formelor de adresare sau cele ce ţin de subscripţie, care sunt în limba slavonă, restul scrisorii, sub aspect fonetic şi al vocabularului sunt apropiate limbii române moderne, predominante fiind expresiile din latină. Concluzia, pe deplin logică, este că limba română era capabilă încă de la începutul sec. al XVI-lea de o mare expresivitate, scrierile de mai târziu ale lui Coresi impunând graiul muntenesc din zona Târgovişte-Câmpulung-Braşov ca normă pe care se va clădi limba română literară. De asemenea, e de remarcat faptul că frazele ce compun scrisoarea sunt concise, cu legături logice, ceea ce sporeşte şi mai mult importanţa acesteia.

Subliniindu-i valoarea de necontestat, Ion Rotaru (în *Literatura română veche.* Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, 1981, p. 65) o încadrează în alte evenimente europene contemporane: *Un român de dincoace de munţi avertiza pe ardeleni de pericolul unei mari invazii turceşti. Indirect, în planul strict al culturii şi în genere al vieţii spirituale, de care fenomenul limbii este atât de intim legat, evenimentul consemnat aici explică totodată şi cauza pentru care cuvântul românesc scris a apărut relativ atât de târziu* (*Ibidem*, p. 167), scrisoarea lui Neacşu fiind contemporană cu Luther, cu Nicolaus Copernic şi Lodovico Ariosto, cu Margareta de Navara, François Rabelais şi Albrecht Dürer; la apariţia ei Leonardo da Vinci murise de doi ani!.

Acest moment important al limbii, literaturii şi culturii noastre este strâns legat de evoluţia societăţii româneşti în toate cele trei provincii în dezvoltarea lor ascendentă din acea perioadă, cu toate vicisitudinile şi ameninţările externe la care sunt supuse, de faptul că folosirea limbii slavone era limitată la necesităţile bisericii şi ale cancelariilor domneşti, limba română fiind deci o expresie a realităţilor sociale, afirmându-se timid apoi din ce în ce mai viguros încă din secolul al XVI-lea.

Războiul lupilor păduchioşi (1)

(fragment din romanul-document cu acelaşi titlu, aflat în lucru)

de Dan Gîju

De la om de serviciu, la ministru adjunct[1]

Pe la finele lui 1989, îl descopeream pe colonelul (r) **Gheorghe Cojocea (foto grup**, primul din stânga-sus, p. 27) fost combatant în cea mai mare bătălie de tancuri din istoria războaielor lumii (Kursk-Orel, iulie-august 1943), unul din cei peste două sute cincizeci de ofiţeri români de toate armele, aproape, din Promoţia 1944, formaţi în şcolile *Wehrmacht*[2]-ului, în plin război mondial. Şi primul despre care am scris în presa militară şi civilă. Inclusiv un roman am scris pe baza mărturiilor fabuloase ale fostului tanchist[3] de la Kursk. Desigur, am avut în vedere să exploatez publicistic şi alte cazuri, poate nu mai puţin interesante. Pentru că aşa cum Gheorghe Cojocea a ajuns să lupte la Prohorovka, alţii ca el au fost la El Alamein, la Cercul Polar de Nord, pe Valul Atlanticului, la asediul Leningradului, în Kuban şi chiar în adâncurile Oceanului Atlantic, pe unul din temutele *U-Boot*-uri[4]. Cu regret trebuie să spun, însă, că alte probleme profesionale mult mai presante m-au îndepărtat de la acest obiectiv şi aşa se face că, deşi, iniţial, identificasem cel puţin cinci subiecţi, la ora de faţă am mai găsit unul singur perfect valid şi deschis unui dialog despre anumite secvenţe de viaţă dintr-un timp pe cât de promiţător până la 23 august 1944, pe atât de dramatic după aceea. Ceilalţi camarazi de generaţ ie şi de destin, fie au trecut Styx-ul, deja, fie sunt înfrânţi de boli şi de vârstă (toţi au peste 85 de ani), fie, pur şi simplu, după decenii de indiferenţă din partea societăţii, nici nu mai vor să îşi aducă aminte. şi nici memoria nu îi mai ajută.

Am avut din nou şansa, totuşi, ca şi prima oară, să dau peste un caz nu mai puţin interesant, cu atât mai mult cu cât este unic. Colonelul (r.) **Ioan Leonte (foto medalion**, aşa cum arăta în decembrie 2007, data documentării acestei cărţi), cel care ni se va destăinui în continuare, este singurul militar român care în primăvara-vara anului de graţie 1943, în timp ce îşi executa stagiul de front ca elev al Academiei Superioare de Război din Berlin, ajunge în postura de a comanda o grupă de militari germani, din Regimentului 57 Infanterie, desfăşurat în vestul Moscovei, cu prima linie împinsă la aproximativ paisprezece kilometri de capitala sovietică, în scopul consolidării aliniamentului pentru acţiuni viitoare. Acţiuni care nu vor mai avea loc pe direcţia respectivă întrucât, după cum se ştie, în acelaşi timp, ceva mai la sud, către Kursk, se derula Operaţiunea *Citadela*[5], în urma căreia Hitler a pierdut orice iniţiativă pe frontul de est al celui de-Al Doilea Război Mondial, îndreptându-se cu paşi din ce în ce mai mari spre prăbuşire.

Românul Ioan Leonte, însă, a rămas cu satisfacţia că în plin război mondial, la mai puţin de cincisprezece kilometri vest de Moscova, în apropierea pădurii Riydki, timp de o sută de zile, a apărat un aliniament de o mie două sute de metri – din punga în care fuseseră prinse şi rezistau, în zona oraşului Rjev, câteva divizii ale *Wehrmacht*-ului după eşecul Operaţiunii *Taifun*[6], în ianuarie 1942 –, având în subordine opt infanterişti nemţi, înarmaţi cu patru mitraliere grele, protejaţi de tranşee, de baraje explozive, neexplozive şi, nu în ultimul rând, de noroc. Avea pe atunci doar 21 de ani, fusese născut în Sulina şi era cel mai tânăr dintre ei toţi.

Scăpat din acel infern cu o singură rană de schijă la mâna dreaptă, va ajunge, într-adevăr, ofiţer al armatei române. Apoi, şomer şi, în 1953, om de serviciu la IPROIL[7], că aşa au fost vremurile. Într-un final, după ce România – în urma vizitei cancelarului Wili Brand – a reluat relaţiile diplomatice şi economice cu Germania Federală, prin anii '60, va face carieră în viaţa civilă, urcând până la funcţia de ministru adjunct (în 1981) în Ministerul Economiei Forestiere şi Materialelor de Construcţii. Locuieşte în Bucureşti, la etajul al cincilea dintr-un bloc modern, nu departe de Piaţa Alba Iulia. Nu are copii, iar soţia i-a decedat din 2002.

Cartea vieţii lui, pe care am scris-o dintr-o suflare, cu mare plăcere şi entuziasm, nu la fel de complicată precum *Pumnul de fier*, de pildă, dar nu mai puţin valabilă, se deschide cu momentul în care, prezentându-se să ia în primire grupa celor opt războinici plini de păduchi după luni de rezistenţă pe poziţie, în tranşee, al căror fost *Obergefreiter*[8] încă zăcea în câmpul de mine, sfârtecat de schije în noaptea precedentă, în debutul eşuat al unei incursiuni la inamic, observând că bunkerul în care ei se adăposteau nu era camuflat corespunzător, primul său ordin a fost dat în consecinţă. Întrucât ceea ce s-a petrecut imediat a mai fost relatat undeva, continuăm cu partea aşa-zis inedită, când eroul nostru este deja adoptat şi încearcă să se integreze deja în noua lui... societate din prima linie a frontului de est.

1. Sub acest titlu, introducerea şi capitolul 1 din prima parte a acestei cărţi au fost publicate în săptămânalul *Observatorul militar* nr. 4/ ianuarie 2008. Aici continuăm cu capitolul al II-lea.
2. *Wehrmacht* – Forţa de apărare, numele oficial al forţelor armate ale Germaniei între 1935 şi 1945, formate din *das Heer* (armata de uscat), *die Kriegsmarine* (marina de război) şi *die Luftwaffe* (forţele aeriene) care, ocazional, erau întărite cu unităţi militare ale partidului nazist: *Waffen-SS*, *Schutzstaffel* (pe scurt – SS) şi *Sturmabteilung* (SA).
3. Dan Gîju, *Pumnul de fier. Confesiunile colonelului (r.) Gheorghe Cojocea, fost* Leutnant *în* Wehrmacht, roman istoric, Editura *Phobos*, Bucureşti, 2003, 368 p., cu ilustraţii.
4. *U-Boot*, submarin.
5. *Citadela*, numele de cod, din perspectivă germană, al acţiunii ofensive de la Kursk-Orel (4-20 iulie 1943), cea mai mare bătălie de blindate din istoria războaielor şi ultima de tip *Blitzkrieg* de pe frontul de răsărit, în Al Doilea Război Mondial.
6. Operaţiunea *Taifun*, numele de cod al ofensivei germane lansate la 30 septembrie 1941, sub comanda lui Walter von Brauchitsch, care avea ca obiectiv cucerirea Moscovei până la începutul iernii. Un alt plan de cucerire a capitalei sovietice purtase numele de cod Operaţiunea *Wotan*.
7. Institutul de Proiectări din Industria Lemnului.
8. Sergent în *Wehrmacht*, germ. (n.a.)

Laleaua galbenă

Exceptând jumătatea de ceas rezervată mesei de prânz, când, de fapt, nu rămăsesem niciun moment singur, am luat o primă clipă de răgaz o dată cu lăsarea nopţii. Când Klingel, pe a cărui faţă inocentă sentimentul milei, în ceea ce privea persoana mea, din câte am putut să-mi dau seama la lumina palidă a lunii, nu se estompase încă, a venit în lăcaşul de tragere unde îmi stabilisem culcuşul şi, totodată, postul de pândă, aducându-mi o cană de ceai aproape călduţ şi hotărât să-mi ţină de urât o oră sau două, cât să mă familiarizez cu regimul.

– *Danke, meine Kameraden*[9], am spus, dar lasă, că mă descurc şi singur. În fond şi la urma urmei, i-am explicat, am băgat atâtea gărzi până să ajung aici, şi ce gărzi!, că o noapte ca asta, cu un asemenea spectacol – o paraşută luminoasă, lansată din liniile inamice, tocmai se prelingea agale pe sub bolta de plumb, în acompaniamentul răzleţ al unei artilerii mult prea îndepărtate, încă, şi făcând să danseze pe imensitatea câmpiei milioane de umbre ciudate –, este ceva atât de special pentru mine, încât vreau să-mi amintesc de ea toată viaţa... Dincolo de ceea ce era să se întâmple azi acolo..., ştii tu, când tăiam brazde. Dar pentru asta am nevoie să rămân câteva clipe singur, doar eu şi cu mine, mă înţelegi? Din acest motiv m-am şi oferit să intru în primul schimb, ca să-mi pun mai repede ordine în gânduri...

Uşor surprins, Klingel a clătinat alene din cap, mai degrabă a derută decât a înţelegere. Deşi nemţii, de felul lor, sunt extrem de reci, şi mă învăţasem deja cu acest mod de a fi al lor încă din primele zile de acomodare, de la Berlin, Klingel parcă era făcut din cu totul alt aluat. Şi m-am gândit că poate se supără dacă-l trimit la plimbare aşa, pur şi simplu. Ca urmare, am încercat să-i temperez eventuala îngrijorare în ceea ce privea persoana mea, printr-un fel de glumă:

– De fapt, vezi bine că nu sunt chiar atât de singur... Şi zicând asta, mi-am trecut vârfurile degetelor, involuntar, peste cutia mută a închizătorului MG-ului[10] fixat acolo, alături, la îndemână, pe platforma sa specială, plimbându-le mai apoi de-a lungul colierului cu perle aducătoare de moarte, ca şi când aş fi mângâiat torsul cabrat al unei fecioare. Apoi am întors faţa din nou către Klingel, care rămăsese stingher, la un pas în spate şi puţin lateral, neştiind ce anume atitudine să mai ia: *Gestatten Sie, daß ich Ihnen meine nächster Frau vorstelle*[11].

Nu cred că a înţeles el în momentul acela cam ce se petrecea cu mine. Dar reţin că l-am făcut să plece de acolo zâmbind. După care rămânând, în sfârşit, singur, sau, mai exact, aproape singur, cu coatele pe pământul umed, rece şi destul de neprimitor, în cele câteva minute cât am dat pe gât licoarea aceea dulceagă, cu gust de limonadă ieftină, am încercat să îmi refac în gând o părticică din ultima bobină a filmului vieţii mele de până atunci, cu suprema satisfacţie că Dumnezeu, sau poate că laleaua aceea galbenă, cine poate şti?, care lui Wiegand, probabil, i se păruse atât de banală, vrusese să nu fie şi cea din urmă.

*

În sfârşit!...

După fix un an de muştruluială în cazărmile lui Hitler, ajunsesem *Obergefreiter*, unul dintre cele mai respectate grade din *Wehrmacht*. Împlinisem doar de câteva zile superba vârstă de douăzeci şi unu de ani, până mai ieri bariera majoratului la noi, la români; şi nu numai la noi. Dar nu de asta mă simţeam mare, mare de tot. Ci, pur şi simplu, pentru că de acum încolo, pentru câteva luni, cel puţin, eram *Obergefreiter*... Adică, un fel de zeu.

Problema este însă că nu ajunsesem decât la jumătatea drumului. Vreau să spun la jumătatea drumului în ceea ce priveşte ţelul meu: acela de a deveni, într-o bună zi, ofiţer al Armatei Regale a României. Or, lucrurile nu erau deloc pe roze, cum se zice când totul este atât de uşor pe cât este de previzibil. Pentru că în ciuda aparenţelor, exact pe dos decât pe timp de pace, când viaţa de elev de şcoală militară devine din ce în ce mai suportabilă pe măsură ce accezi în anii superiori, la război, şi, mai ales, în Germania nazistă, deşi nici în altă parte nu cred să fie mai uşor, partea cea mai grea abia acum urma. Fiindcă înainte de a fi considerat un veritabil *Fahnenjunker*[12], trebuia să fac *Frontbeverung*-ul[13]. Or, la ora aceea, în plin război mondial, când ziceai *Frontbeverung*, ziceai poker cu moartea. Iar în ceea ce mă privea, zarurile fuseseră oricum aruncate deja.

Obergefreiter-ii Crinu şi Borota, ceilalţi doi români cu care avusesem marea şansă ca să nimeresc în acelaşi *Korporalschaft*[14] – alţii nimeriseră singuri-singurei, perfect izolaţi şi stingheri, ca o coajă de nucă într-o mare germană –, habar nu am prin ce transee îşi făceau planuri de trişare a morţii în noile împrejurări. Pur şi simplu, din ziua hărăzită să plecăm în stagiu, în mijlocul nostru parcă a căzut o bombă de aruncător, împrăştiindu-ne pe toţi în toate direcţiile posibile şi imposibile din care, ştiam precis din experienţa promoţiilor precedente, nu exista nicio şansă ca să ne întoarcem în efectiv la fel de complet. Şi exact aşa aveau să se petreacă lucrurile şi cu promoţia mea. Să nu anticipăm, însă...

Din dislocare în dislocare, şcoala de ofiţeri de infanterie din Turingia ajunsese în Bezier, un orăşel din sudul Franţei, aşa-zisa Franţă Liberă, când a venit sorocul să plec în stagiu. Singur. La un anumit pluton, dintr-o anumită companie aflată în compunerea unui batalion care, la rândul lui, făcea parte din Regimentul 57 Infanterie al *Wehrmacht*-ului. Care, la momentul acela, se afla pe poziţie, în tranşee, exact în faţa Moscovei, la nici douăzeci de kilometri. Către acolo trebuia să mă îndrept. Ordinul de numire a mea pe un important post de comandant de grupă chiar în raza de vedere a tătucului Stalin fusese transmis deja.

Am simţit instinctiv că, practic, s-a terminat cu boieria, de cum am pus piciorul în tren. De unde până atunci, indiferent de motiv, călătorisem exclusiv în compartimente cu canapele tapiţate şi, eventual, garnisite cu danteluţă, exact ca şi la noi, în România, de astă dată şedeam pe o banchetă rudimentară, din scândură, amplasată în lungul vagonului de vite aflat în plină viteză spre est, cât mai spre est; zi şi noapte de galop continuu. Singurul avantaj al acelor bănci, împărţite frăţeşte cu alţi camarazi de expediţie cu foi de drum militare, era că puteai sta lungit, încercând să păcăleşti somnul din toate poziţiile, că oricum altceva nu aveai ce face întrucât vagoanele erau complet oarbe, abia prin crăpătura uşilor intrând ceva fascicule firave din lumina soarelui, eventual a lunii. Eu am dormit mai tot timpul, aşa că nici nu ştiu când am ajuns în zona frontului.

Un căpitan hârşit în toate mizeriile estului îmi făcuse un scurt instructaj la plecare, în Bezier, chiar când să pun piciorul pe scara vagonului, din care, pe scurt, reţinusem singurele două elemente care-mi erau necesare şi suficiente: că staţia mea de debarcare se află în plină pădure, undeva după Rjev, pe drumul către Moscove, şi că acolo, pe peron, mă va aştepta cineva care-mi va jalona, mai departe, următorii paşi prin labirint. Aşa că, efectiv, până când trenul a oprit în pădurea aceea, la est de Rjev, în halta a cărei denumire corespundea cu aceea de pe foaia mea de drum, n-am avut, cum se spune, nicio apăsare.

Pădurea se numea Riydki şi undeva, în apropiere, fusese un sat botezat, probabil, la fel. Zic fusese pentru că nici numele nu mai rămăsese de el, frontul trecând pe acolo ca un tăvălug. Bine mascată de coroanele fagilor, însă, clădirea haltei pe al cărei peron am păşit în dimineaţa aceea cu totul şi cu totul specială, de opt martie, anul de graţie 1943, era intactă. N-am avut timp însă pentru a mă acomoda mai bine cu natura înconjurătoare pentru că imediat a apărut de undeva, am avut senzaţia că s-a desprins dintr-un trunchi de copac, un *Gefreiter*[15] în binecunoscuta ţinută de front a celor din trupele terestre, cu casca aceea atât de specifică pe cap şi înarmat cu un *Smeisser*[16] cu pat rabatabil. Era unul din cei mai autentici soldaţi de primă linie, cam cât mine de înalt, blond, cu fizionomia aceea atât de impasibilă, cu obrazul bătut de vânturi şi ploi, supt, ars de suferinţă şi de necazuri, şi cu vestonul decolorat, uzat, uşor boţit, ca o pătură călcată-n picioare de o herghelie de cai. Văzându-l cum se apropie şi ştiind că numai cu mine putea să aibă treabă, întrucât, câte unul, câte doi, de la Bezier şi până aici, toţi ceilalţi se pierduseră pe traseu – aşa că fusesem singurul pasager al acelui tren stingher care debarcase acolo, în halta aceea pustie şi tristă, animată doar de respiraţia soarelui care răzbea din ce în ce mai viguroasă prin frunzişul în plină formare al fagilor –, am simţit aşa, un uşor disconfort; o incertă senzaţie de jenă care te încearcă în clipa când, o dată intrat în sala de bal, realizezi subit, la lumina strălucitoare a candelabrelor, că eşti

încălţat cu papucii şi, colac peste pupăză, ai uitat să-ţi pui papionul. Pentru că din perspectivă răsturnată, exact aşa se prezenta situaţia. Individul acela – a fost ca o lovitură de fulger conştientizarea momentului – reprezenta o altă lume, un alt timp şi o altă filozofie, diametral opusă celei adusă cu mine de la mii de kilometri distanţă, din spatele frontului, din şcoala de ofiţeri mai precis.

– Sunt *Gefreiter*-ul Wiegand, mi-a zis el când s-a apropiat suficient cât să-l pot auzi fără probleme. Şi înainte ca să apuc să-i răspund, a adăugat ca o precizare pe care, ulterior, în zilele ce au urmat, am auzit-o de la toţi ceilalţi camarazi de front, pe măsură ce aveam să-i cunosc, de parcă era o completare obligatorie la formula de salut: Sunt *Alterskriegersman*-ul[17] Wiegand, mai exact. şi am ordin să te conduc în dispozitiv unde, desigur, ne aşteaptă băieţii, ca să iei în primire sectorul de apărare...

Mi se adresase pe tonul acela deloc protocolar, al cunoştinţelor din primii ani de liceu, şi asta mi-a readus cadenţa inimii la normal.

– E în regulă, i-am zis, eu sunt *Obergefreiter*-ul Leonte, *Fahnenjunker*, şi se pare că, o vreme, voi fi în aceeaşi oală cu tine. Pe unde o luăm?

Cât să fi trecut de când trenul mă scuipase acolo, unde mi se pare că era chiar capăt de linie? Un minut, două, trei? Poate că trei... Când soarta, sau poate chiar Dumnezeu, în care pe atunci nu credeam, mi-a trimis primul semn. Care avea să-mi ghideze ani mulţi, de acum încolo, fiecare pas, fiecare gând, fiecare obsesie. A fost ca un ghimpe înfipt undeva în creierul meu, dar nu cu ură, ca o pedeapsă, ci, mai degrabă, cu delicateţea specifică unei infirmiere, ca să nu uit, cumva, că nu întâmplător am apărut pe pământ şi că misiunea mea, chinul meu, odiseea mea, abia începe. Pentru că nici nu coborâserăm bine taluzul improvizat, care dădea ideea de peron, ca să intrăm pe potecuţa pierdută în pădurea tânără şi aproape uniformă, ca o perie, când am urlat cuprins de o teribilă şi nestăvilită emoţie:

– *Halt!* Stai! Stai puţin!

Wiegand a încremenit ca electrocutat, de parcă s-ar fi aflat la o fracţiune de secundă de a face terci o mină bolşevică. Rămăsese cu ochii ţintă la mine, în aşteptarea unui ordin, că doar, de acum, eram superiorul lui. Pe când eu priveam înmărmurit o minune, o imagine ireală apărută tocmai acolo şi atunci, când numai la aşa ceva nu mă aşteptam. Chiar în buza potecii, puţin în lateral, ca şi când ar fi fost anume pusă cu mâna, pur şi simplu îmi făcea cu ochiul o lalea galbenă! Scăldate din plin în razele soarelui, petalele ei străluceau în toată splendoarea în dimineaţa călduţă, de primăvară, încântându-mi sufletul şi luminându-mi gândurile. Ca o bijuterie inestimabilă, ba nu!, plină de viaţă ca Edeltrauth, apetisanta fiică a învăţătorului din Eizenach, „walkiria" blondă rămasă acasă, în orăşelul acela cochet din Turingia, rugându-se pentru întoarcerea mea cu bine din iad.

Intuind motivul intempestivei mele tulburări, Wiegand s-a repezit ca să o rupă, în ideea mai mult ca sigur de a mi-o oferi. Şi cu atâta promptitudine s-a aruncat peste ea, încât abia am avut timp să intervin:

– Las-o aşa! i-am zis exagerat de ferm pentru o asemenea împrejurare. Şi am întărit imediat: Nu o atinge!

Nedumerit, Wiegand şi-a aranjat *Schmeisser*-ul pe umăr şi, relaxându-se, şi-a reluat poziţia iniţială, în espectativă, la doi paşi de lalea, atent la ceea ce urma să fac eu mai departe. Dar ce puteam să mai fac? Şi cum puteam să-i explic lui, atunci şi acolo, când abia făcuserăm cunoştinţă, ca să folosesc un termen... civil, că încă de la primii mei paşi, copil fiind, pe aleea casei părinteşti din Sulina, am zis că nimic nu poate fi mai frumos pe lumea aceasta decât o lalea galbenă? Şi cum să nu cred acum, în noile împrejurări, când doar ce pusesem piciorul acolo, pe tărâmul acela pârjolit de război, că nu putea fi nimic altceva decât un semn, unul singur, dar suficient, de bun venit? Ba, mai mult, de bun augur?

Momente bune, nu pot spune exact câte anume, am rămas prosternat acolo, pe potecuţă, ca în faţa unei icoane. Şi când, într-un sfârşit, a trebuit să mă decid ca să pornim mai departe, urmând să ne afundăm în pădure, înainte de a o pierde definitiv din raza vizuală, nu am rezistat tentaţiei şi am mai întors o dată capul, cu ciudata senzaţie că poate fusese o iluzie. Sau că, după trecerea mea pe acolo, ea intrase la loc, în pământ, de unde apăruse numai pentru o clipită, atât, cât să-mi ureze mie bun venit... Şi să mă facă să cred că mă aflu sub protecţia ei. Ei, da, nu fusese nicio iluzie...

Dintr-o dată, am devenit alt om şi Wiegand, pe care până atunci îl privisem cu respectul datorat unei catane vechi, dar doar atât, mi-a intrat la inimă. Ba chiar mi s-a părut simpatic cu figura aceea a lui suptă, uscăţivă, ridată, îmbătrânită înainte de vreme, ca şi când fusese supus la reprize îndelungate de înfometare; ideea mea fiind, de altfel, că trebuie să o ducă tare rău ei acolo, în prima linie, cu hrana. Şi cum înaintam noi aşa, pe potecuţa din inima pădurii, suficient de largă încât să mergem unul lângă altul, l-am întrebat dacă mă aştepta de mult acolo, în haltă.

– Trenul trebuia să sosească înainte de răsăritul soarelui, mi-a zis el. Ştii, camuflajul... Aşa că am aşteptat ceva, nu zic. Dar de ce vrei să ştii?

– Păi, mă gândeam că poate ţi s-o fi făcut foame. Şi cum eu am sacul de merinde plin...

Am văzut cum lui Wiegand îi sticlesc ochii, deşi nu a zis nici da, nici nu; aşa că nu am mai stat pe gânduri. M-am oprit pe loc, sub un fag ceva mai rămuros, şi am deschis sacul cu gândul la ospăţ. Am dat la iveală o pâine, trei conserve de carne, tot atâtea pachete de unt şi ceva ciocolată. Numai că Wiegand avea un cu totul alt plan:

– Lasă, că mâncăm pe drum, din mers, a zis el cu un ochi la făină şi cu celălalt la slănină, mai exact cu unul pe ceasul de la mână şi cu celălalt pe pachetul de unt pe care abia ce apucasem să-l aranjez în faţa lui, deasupra unei cutii de carne. Că şi aşa suntem în întârziere, a explicat. Şi fără a mai aştepta invitaţii suplimentare, a înşfăcat pachetul de unt şi zicând „hai, că ne ajunge soarele din urmă!", după ce l-a desfăcut din ambalaj, a muşcat din el ca lumea, întrebând uşor nesigur: Mi-l dai mie pe tot?

Când, peste câteva zeci de secunde, m-am uitat la el ca să văd dacă nu i s-a făcut greaţă, cumva, întrucât îl înfulecase aşa gol, ca pe prăjitură, fără pic de pâine, Wiegand al meu a comentat ca un fel de scuză, lingându-se pe bot:

– N-am mai avut parte de aşa ceva de la Crăciun, mi se pare. Să vezi ce-or să se bucure băieţii!

Habar nu aveam cât de bucuroşi urmau să fie camarazii lui – şi de acum încolo şi ai mei, nu? – pentru cele două pacheţele de unt de câte două sute de grame fiecare, câte mai rămăseseră, dar de un lucru eram ferm convins de acum încolo, anume că Wiegand era un mare mâncău. Şi, din clipa aceea, pentru mine, *Gefreiter*-ul a rămas cu numele de cod – Mâncăul.

Neuruppin (lângă Berlin), vara anului 1942. Elevi-militari români într-o şcoală de ofiţeri a *Wehrmacht*-ului.
Colecţia Gh. Cojocea

9. *Danke, meine Kameraden!*, Mersi, camarade!
10. MG, *Maschinengewehr*, mitralieră grea, calibrul 7,92 mm.
11. *Gestatten Sie, daß ich Ihnen meine nächster Frau vorstelle*, Dă-mi voie să ţi-o prezint pe viitoarea mea soţie.
12. *Fahnenjunker*, viitor ofiţer.ţ
13. *Frontbeverung*, stagiu de front. Se derula pe durata a o sută de zile.
14. *Korporalschaft*, grup de instruire sau de studiu.
15. *Gefreiter*, caporal.
16. *Schmeisser,* pistol-mitralieră fabricat în mai multe modele.
17. *Alterskriegersman* – războinic obosit, epuizat, uzat, îmbătrânit pe front, un fel de veteran blazat. (n.a.)

Fericirea ca o pasăre călătoare

de Ion Iancu Vale

La revedere, pasăre călătoarel
calapod nepotrivit pentru
zâmbetul meu...
Plecând din mine, ţară caldă,
spre cine ştie ce nord cardinal,
tu zbori luând cu tine
şi copacul şi cuibul;
eu tot aştept
cu ochii vătămaţi de zare
şi îţi răsădesc mereu alt copac
în care să-ţi durezi
cuib statornic şi cald.

Cine şi când?

de Bogdan Didescu

N-am mai văzut demult un soldat curăţindu-şi arma,
demult n-am mai simţit praf de puşcă în nări,
văd, în schimb, tot mai multe femei etalându-şi,
prin cazărmi,
uniforma...
şi văd tot mai mulţi caporali străini bântuind pe-ale
ţării cărări.

Ah, Românie pierdută la cărţi! Munţii tăi, munţii tăi
mai sluji-vor vreodată, cândva, cuiva, cu credinţă?
Cine şi cum va mai întinde
în ei
ambuscade?
Cine şi când va mai consemna în cronica ta una, măcar,
o măruntă şi, totuşi, o cât de cât biruinţă?

Se scurg zilele-n zbor, lunile...
Anii precum clipele trec, Românie;
ce blestem, ce ursită rea îţi numără paşii prin veac?
Care semn ţi s-a pus pe creştet în prima zi de pruncie
de-ai ajuns o târfă-n harem; ba, mai mult,
o slujnică hoaţă,
prinsă mai mereu cu motanul în sac?

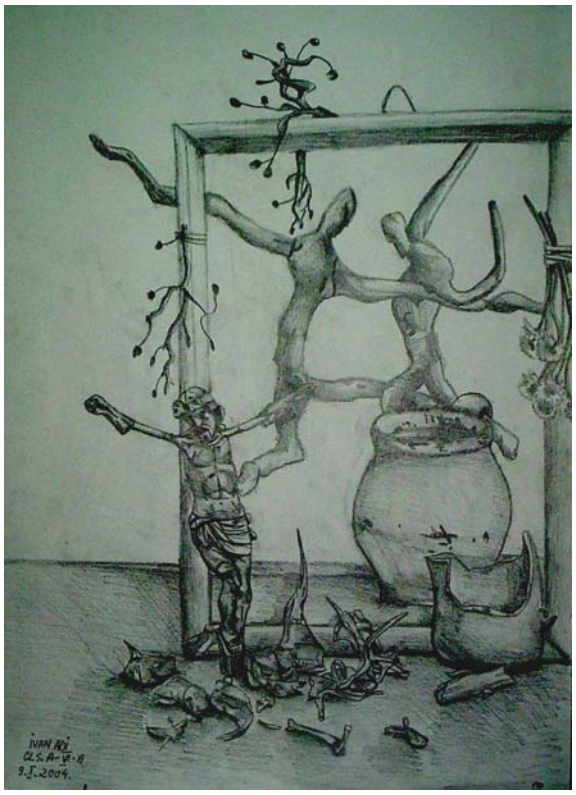
Dincolo de zări

de Ioan Crăciun

Curg ape reci, învolburate valuri,
Luceferi osteniţi se sting în zări,
Nouri se pierd pe-ntinsele coclauri,
Noi pribegim pe veşnice cărări.

Suntem comete, călători prin vreme,
Pe nesfârşitul drum – rătăcitori,
Când moartea-n haos vine să ne cheme
Suntem un bob de rouă printre nori. /.../

Zadarnice ni-s drumurile toate,
Mici stele care strălucesc o zi,
Vom adormi în nesfârşita noapte,
Dar dincolo de zări ne vom trezi.

Şcoala de Artă "Octav Enigărescu", Târgovişte

Ultimul soldat

de Grigore Grigore

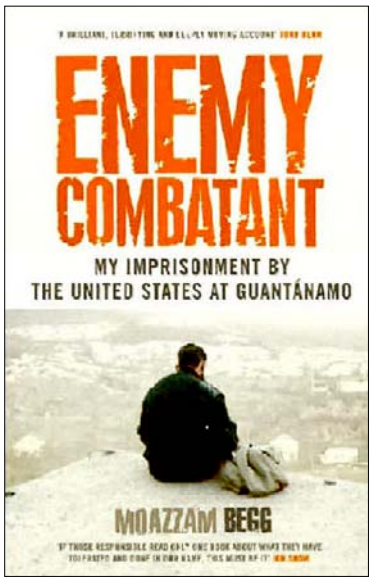
Ultimul soldat îşi va lăsa craniul
la marginea secolului;
secolul următor îl va privi cu mirare:
Ce să fie acesta? Ce să fie acesta?
se vor întreba nemuritorii.
Şi nu vor afla niciodată cine a fost
şi pentru ce a trebuit să moară soldat,
de vreme ce zeu s-a născut.

Universul cărţii de război

de Marius Vasile

Enemy combatant

Moazzam Begg în colaborare cu **Victoria Brittain**, ***Enemy combatant***. *A British Muslim's Journey to Guantánamo and Back*, Editura *Free Press*, Londra, 2006, 396 p., cu ilustraţii, 9, 90 Euro. Cartea este o confesiune a autorului principal, **Moazzam Begg** – pachistanez de origine, dar cetăţean britanic prin adopţie –, un simpatizant al luptătorilor islamişti, acuzat şi arestat pentru ajutorarea combatanţilor antiamericani din Afganistan şi chiar ai celor din Cecenia. Că este sau că nu este aşa, noi nu ne pronunţăm, dar cert este că **Begg**, chiar înainte de declanşarea evenimentelor din septembrie 2001, se afla în Afganistan, ca profesor la o şcoală din Kabul, chipurile, sub regimul talibanilor. Ulterior, când americanii vor bombarda masiv Afganistanul, el se retrage în Pakistanul natal, unde este arestat de CIA sub acuzaţia de colaborare cu Al Qaeda. Internat din ianuarie 2002 la închisoarea din Bagram (Afganistan), apoi în Guántanamo, **M. Begg** are ocazia să ia contact cu viaţa dură a deţinuţilor acuzaţi de „terorism" şi, îndeosebi, cu aroganţa şi dispreţul cuceritorului care se autodenumeşte reprezentantul celei mai avansate democraţii. Acuzaţia oficială americană este clară, **Begg** este un periculos combatant inamic, şi încă nu unul oarecare, ci un fel de maestru care ar fi antrenat terorişti Al Qaeda în taberele din Afganistan. Mai puţin clare sunt însă probele care să susţină această acuzaţie. O dată capturat şi închis, **M. Begg** va reţine cu lux de amănunte şi va descrie ulterior cum deţinuţii din Bagram sunt torturaţi şi bătuţi până la moarte de americani, abuzaţi rasial şi religios, el însuşi, o dată transferat la celebra de acum închisoare din Guantánamo, fiind ameninţat cu tortura. La un moment dat vorbeşte inclusiv despre moartea prietenilor săi în detenţie americană. Într-un final, după doi ani în Guantanamo, până în ianuarie 2005, negăsindu-se suficiente dovezi împotriva lui, **M. Begg** este eliberat, împreună cu alţi trei cetăţeni britanici de origine musulmană, şi transportat în Marea Britanie. Aici va publica această carte, tradusă ulterior în spaniolă, arabă, indoneziană, portugheză, dar şi alte limbi de circulaţie mai restrânsă. Problematica pusă de **Begg** în cartea sa este mult mai complexă, pentru că multe întrebări îşi aşteaptă răspunsul vizavi de speţa lui, de faptul că era cetăţeanul unui stat european, şi încă nu unul oarecare, dar că a fost tratat ca un individ provenit din lumea a treia. Sunt întrebări de genul, cine le-a dat americanilor acele informaţii false despre unul ca el? Cine le-a permis americanilor să-l aresteze? Cine a exploatat la maximum situaţia lui când s-a aflat arestat în Islamabad, Kandahar, Bagram şi Guantanamo? Pentru că deşi englezii vor susţine că ei nu au avut niciun amestec, **Begg** a reţinut clar că a fost interogat inclusiv de ofiţeri din serviciile secrete britanice.

Scrisă într-un stil accesibil, simplu, cu faptele narate în ordine cronologică, descriind abuzurile la care sunt supuşi învinşii, adăugând şi câteva portrete sau descrieri ale persoanelor întâlnite pe parcursul acestei „aventuri", cartea se termină cu un poem de detenţie, gen **Radu Gyr** modern, intitulat *Homeward Boud*, Detenţie solitară: *Această călătorie, începută fără hăţuri/ Se termină în laţ, pur şi simplu./ Acum sunt întins într-o celulă, treaz,/ Acoperit cu bucurie şi zâmbete false.// Şi înţeleg că Libertatea a fost cheltuită,/ Nu mai este un strop de timp,/ Lacrimile mi-au închiriat cupa tristeţii,/ „Acasă" este o cuşcă şi cuşca este oţel:/ Aşa se manifestă irealitatea realităţii.* /.../

ASOCIAŢIA ROMÂNĂ DE ISTORIE A PRESEI

Cluj-Napoca, 400132,
Str. General Traian Moşoiu, Nr. 71
Telefon: 0264-431505, ext. 6213,
E-mail: ilierad@yahoo.com

C O M U N I C A T

Asociaţia Română de Istorie a Presei (ARIP) protestează, alături de toţi colegii din instituţiile, asociaţiile şi organizaţiile de media, împotriva măsurilor abuzive luate de autorităţile din Republica Moldova contra jurnaliştilor acreditaţi în această ţară, care sunt împiedicaţi să îşi exercite meseria – de informare corectă şi obiectivă a publicului - şi cere tuturor organizaţiilor internaţionale de presă să se alinieze la acest protest.

Cerem, împreună cu celelalte organizaţii politice şi umanitare, eliberarea imediată a tuturor persoanelor arestate cu ocazia gravelor evenimente recente de la Chişinău şi tratament medical corespunzător pentru cei răniţi. Solicităm sprijinul mass-mediei, interne şi internaţionale, în vederea respectrii drepturilor omului şi a democratizării Republicii Moldova.

În acelaşi timp, observăm cu surprindere şi mâhnire cum unele instituţii mass-media, din străinătate, de audienţă şi impact public, ignoră evenimentele grave din Republica Moldova (în timp ce dau ştiri nesemnificative din …Bangladesh!), dovedind astfel că fac jocul marilor puteri care nu doresc să irite Rusia, dacă ar protesta împotriva încălcării drepturilor omului în această ţară. Se adevereşte încă o dată că atunci când e vorba de relaţiile dintre state, acestea nu se conduc după principii, ci după interese.

Este momentul ca toate organizaţiile profesionale mass-media, fără frontiere, să intervină energic pentru a stopa aceste grave abuzuri contra libertăţii de exprimare, drept fundamental al omului, unindu-şi glasul pentru a deştepta conştiinţele celor aflaţi temporar la putere.

ARIP îşi exprimă speranţa că, în cele din urmă, raţiunea va triumfa şi în Republica Moldova.

Ilie Rad
Preşedintele ARIP
Cluj-Napoca, 10 aprilie 2009

Din cărţile primite la redacţie

✍ **Bogdan Didescu**

Carmen Duvalmă, ***Visul care mă va ucide***, Editura *Vinea*, Bucureşti, 2008, 76 p. Excelent prezentată grafic această plachetă a poetei originare din capitala Moldovei voievodale, dar stabilită în capitala Valahiei de odinioară. Bune şi versurile, grave şi de o încărcătură emoţională notabilă, cu toate că vreo două poeme mi s-au părut cam prea lungi, obositoare, vag diluate. De remarcat şi pertinenta prefaţă semnată de regretatul **Cezar Ivănescu**, pe care am avut şi eu ocazia să-l cunosc înainte de a fi prea târziu, graţie amicului **Ion Iancu Vale**;

Mircea Bădoiu, ***Rătăcitor în labirint***, Editura *Bibliotheca*, Târgovişte 2008, 84 p. Versuri în principiu clasice şi „parodii cvasiliterare" datate acum aproape 15 ani, rimate şi inspirate, ce deconspiră mai degrabă dascălul cultivat decât poetul talentat;

Andrada Vissarion, ***Don Quijote forever***, Ed. *Pildner&Pildner*, 2007, 50 p. Poeme adolescentine de o reală graţie, totuşi nu prea bine plivite, pe alocuri. De pildă, „cântecul" cu scrisorile puse la congelat (pag. 29);

Niculae Ionel, ***Scrisori din toate zilele anului. Jurnal 1992***, Editura *Bibliotheca*, 2009, 184 p. Jurnalul tipic al unui intelectual de provincie, fără antene în lumea mare, în schimb fin observator al locurilor şi, mai ales, al evenimentelor provinciale în care sunt implicaţi oameni aparent comuni, de genul lui Grigore Doi. De asemenea, interesantă apariţia în peisaj a cucuştiucului, o pasăre de care, mărturisesc sincer, n-am auzit să trăiască pe la noi (vezi pag. 14);

Adrian Georgescu, ***Anul putorii***, roman, Editura *Sieben Publishing*, Bucureşti, 2009, 268 p. O nouă rafală de cuvinte trasă împrăştiat de către… înspăimântător de prolificul scriitor bucureştean, omniprezent la saloanele SST şi care, din câte încerc să-mi dau seama, forţează originalitatea cu orice gest editorial. Dincolo de filosofia sa certamente aparte, deja inconfundabilă de acum, nu pot trece cu vederea peste avalanşa combinaţiilor frazeologice destul de sterilă – când nu e naiv-declamatorie –, bazată pe un vocabular de altminteri destul de sărac pentru un scriitor cu atâtea cărţi la activ: 16 în 6 ani! Din care, spun cunoscătorii, cel mai bun ar fi romanul *Hagigadar* (2007), recent apărut în ediţia a II-a;

Ana Hâncu, ***Obsesia unui proces***, ediţia a II-a, Editura *Karta-Graphic*, Ploieşti, 2008, 190 p. Roman de atmosferă domestică, intrigă tipică unui târg de câmpie, cu două-trei personaje bine conturate, restul de decor. Tehnică narativă bine strunită, echilibrată, păcat că acţiunea nu vibrează, nu forţează, conducând aproape lin spre un happy-end mulţumitor pentru toată lumea, în ciuda tensiunii interioare care a urnit povestea din loc. Confesiune, puţină dragoste de oameni maturi, o porţie de insondabilă subtilitate feminină şi în rest un tipic scenariu de telenovelă, fără introspecţie prea adâncă a psihicului uman, deşi posibilităţi par că sunt din plin. Ceea ce nu înseamnă că reţeta propusă este greşită, dimpotrivă. Totuşi, idila cu procurorul este previzibilă şi simplu tratată. Una peste alta, un roman care se citeşte cu plăcere şi curiozitate. Mai ales din perspectivă… feminină, cred;

Victor Sterom, ***Litote***, Editura *Labirint*, Bucureşti, 2009, 86 p. O plachetă ireproşabilă tehnic, ceea ce este de presupus, de altminteri, în cazul maestrului de la Ploieşti. Personal însă eu nu mai pierd vremea „savurând" o astfel de poezie, pe care o consider mult prea cuminte pentru vremurile pe care le trăim. Cu alte cuvinte, apropo de ceea ce zicea cândva **Kim Il Sung**, când alţii trag cu mitraliera în istoria noastră, noi scriem poeme despre… aritmetica iubirii, jucării trezite din somn şi altele asemenea. Ceea ce nu înseamnă că poetul **Sterom** nu are cititorii săi statornici. Revenind la ***Litote*** (vezi în DEX ce înseamnă expresia ca atare, pentru cine nu ştie!), am reţinut cu deosebire poemele *Memoria zeilor*, *Clopote*, *Litanii cu aripi*, poate ş. a.;

Cristache Gheorghe şi **Florian Tucă**, ***Români în Europa şi în lume***. *Mărturii pentru eternitate. Monumente, însemne memoriale şi cimitire de eroi*, Editura *Europa Nova*, Bucureşti, 2002, 352 p. Carte grea, extrem de laborioasă şi documentată, cu caracter enciclopedic, dăruită nouă de doi dintre cei mai venerabili istorici militari ai momentului. O carte care se citeşte efectiv ca un roman, deşi tratat în registru mai simplu, ca limbaj, dar cu atât mai pe înţelesul cititorilor. Girată de Fundaţia „General Ştefan Guşă", corespunzător ilustrată, lucrarea adună date (inclusiv de interes jurnalistic) despre monumentele, statuile, plăcile comemorative ori aniversare răspândite pe întreg mapamondul şi dedicate eroilor sau, mai exact spus, marilor români, fie că au fost voluntari în războaiele altora, fie că au căzut la datorie pentru ca noi să putem scrie liniştiţi aceste rânduri, cu cafeaua pe noptieră, fie că au murit în prizonierat, executaţi pe eşafod ori aiurea. Spaţiul nepermiţându-ne să o comentăm pe cât ar fi meritat, nu vom insista decât asupra unei chestiuni oarecum atipice, aş zice, şi prinsă aici disproporţionat (mai sunt şi altele). Este vorba despre Monumentul militarilor SUA din Grădina Cişmigiu, adică din buricul Bucureştilor, consemnat de către autori drept un „impozant însemn memorial dedicat aviatorilor americani care şi-au pierdut viaţa pe teritoriul României în cel de-Al Doilea Război Mondial" (p. 312). Ca unul care am acoperit evenimentul dezvelirii acestui „impozant monument", la 9 mai 2002, cu prilejul aniversării victoriei Aliaţilor supra fascismului, ţin să precizez că, sub forma unei cărţi deschise, turnate în andezit, monumentul nu era deloc impozant, cel puţin la data editării lucrării prezentate aici, dimpotrivă, abia se vedea din iarbă. Că peste câţiva ani a mai fost înălţat cu câţiva centimetri, tot în urma unei festivităţi bine mediatizate, asta e altceva, dar tot nu este impozant. Poate peste 50 de ani – şi nu poate, ci sigur! –, dacă tactica va continua cu acelaşi ritm şi perseverenţă, va arăta cu adevărat impozant. Problema însă ar trebui pusă cu totul altfel şi anume că, în vreme ce monumentul acestor „bravi" aviatori americani (cărora antiaeriana şi vânătoarea noastră le-au arătat că România nu e sat fără câini) se tot înalţă în Cişmigiu până la a deveni realmente impozant, lucru în fond cât se poate de normal pentru poporul civilizat, chipurile, care suntem, despre miile de victime nevinovate (copii, femei şi bătrâni) ale *Liberatoarelor* pilotate de aceştia nu se mai scoate o vorbuliţă. Iar de a se ridica şi în memoria lor – eventual tot în Cişmigiu sau mai degrabă pe lângă Gara de Nord – vreun morman de bolovani cu o inscripţie, ceva, lipită acolo, care să contrabalanseze, măcar, cât de cât, sfidarea din Cişmigiu, nici pomeneală. Dar, vorba cui a zis: Istoria o scriu învingătorii. Iar cu ridicarea monumentelor sunt responsabili tot ei. Învinşii, în schimb, sunt datori doar să depună la baza lor coroane de flori cu ocazia aniversării Victoriei, să bată din palme şi, dacă s-ar putea, să uite.

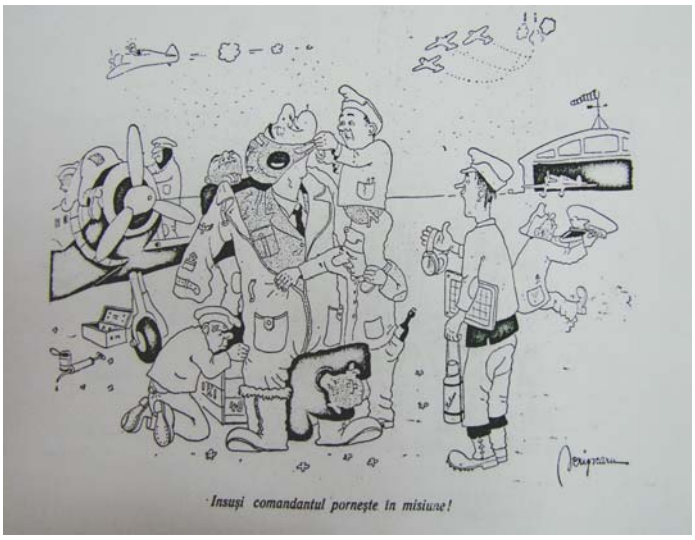

Vasile Scripcaru (1917-1945) a fost unul dintre cei mai dotaţi artişti grafici şi, totodată, militari de carieră şi reporteri de front pe care i-a avut armata română. Mecanic de locomotivă în 1938, pilot de război în vara lui 1941, combatant pe fronturile celui de-Al Doilea Război Mondial, colaborator al revistei ***Aripi româneşti***, al ***Universul***-ui şi al altor publicaţii ale vremii, adjutantul aviator Scripcaru a murit stupid, la 14 ianuarie 1945, în Ungaria, după o pană de motor, încercând să decoleze de pe un teren foarte scurt, cu obstacole în faţă. Mormântul lui se află în Cimitirul Eroilor din Miskolc. Peste trei luni de la dispariţia sa, cu ajutorul generalului **Constantin Argeşeanu**, apărea albumul ***Aviaţia râde*** (retipărit în 1998, în ediţie de lux, de **Cristian Crăciunoiu**) în care sunt grupate câteva dintre cele mai inspirate realizări grafice ale sale şi din care, la rândul nostru, vă oferim o mică selecţie. (D. G.)

A fost semnalată o formaţiune inamică de bombardiere. Artileria anti aeriană trage!

Însuşi comandantul porneşte în misiune!

Prima decoraţie şi prima zi de concediu dupe front.

Se cară „purcelele" de greu calibru, la avioane.

Fototeca *ProARME*

8 iunie 1939, în tabăra de instrucţie a Regimentului 33 Dorobanţi-Tulcea. ***Festivitate de acordare a unui premiu câştigătorilor concursului de atletism organizat cu ocazia Zilei Restauraţiei. Imaginea îi surprinde pe străjerul Zaharia Potârniche (ocupantul locului II) şi pe colonelul Vasile Raţă, prefectul judeţului Tulcea şi bun prieten cu regele Carol al II-lea. Citiţi în numărul viitor ancheta noastră despre străjeria de odinioară şi importanţa pregătirii paramilitare a tineretului.*** **(Foto dăruită de Z. Potârniche, astăzi octogenar)**

Iulie 1923, Târgovişte. Regimentul III Dâmboviţa 22. Fotografia provine de la profesorul Mircea Bădoiu, din Pucioasa, şi o moşteneşte de la bunicul său, plutonierul-major Gheorghe Ana (x), combatant în campania din Bulgaria (1913) şi în cele două conflagraţii mondiale din secolul trecut

